

آزمون ۹ از ۱۵

شرکت تعاونی خدمات آموزشی کارکنان
سازمان سنجش آموزش کشور

اگر دانشگاه اصلاح شود مملکت اصلاح می شود.
امام خمینی (ره)

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی
سنجش دوازدهم - مرحله هفتم
(۱۴۰۳/۱۲/۰۳)

علوم انسانی (دوازدهم)

کارنامه آزمون، عصر روز برگزاری آن از طریق سایت اینترنتی زیر قابل مشاهده می باشد:

www.sanjeshserv.ir

مدیران، مشاوران و دبیران محترم دبیرستان ها و مراکز آموزشی

به منظور فراهم نمودن زمینه ارتباط مستقیم مدیران، مشاوران و دبیران محترم دبیرستان ها و مراکز آموزشی همکار در امر آزمون های آزمایشی سنجش و بهره مندی از نظرات ارزشمند شما عزیزان در خصوص این آزمون ها ، آدرس پست الکترونیکی test@sanjeshserv.com معرفی می گردد. از شما عزیزان دعوت می شود، دیدگاه های ارزشمند خود را از طریق آدرس فوق با مدیر تولیدات علمی و آموزشی این مجموعه در میان بگذارید.

@sanjesheducationgroup

@sanjeshserv

کانال های ارتباطی:

ریاضی و آمار

۱. گزینه ۴ درست است.

با استفاده از مختصات نقاط $(0, 2)$, $(a, 5)$ و همچنین نقاط $(0, 2)$, $(a+3, 3a-1)$ شیب خط را بر حسب a تعیین می‌کنیم. چون شیب خط، مقداری ثابت است، از تساوی آن‌ها a را به دست می‌آوریم.

$$\left. \begin{aligned} m &= \frac{3a-1-2}{a+3-0} = \frac{3a-3}{a+3} \\ m &= \frac{5-2}{a-0} = \frac{3}{a} \end{aligned} \right\} \Rightarrow \frac{3a-3}{a+3} = \frac{3}{a} \Rightarrow \frac{3(a-1)}{a+3} = \frac{3}{a} \Rightarrow \frac{a-1}{a+3} = \frac{1}{a} \Rightarrow$$

$$a^2 - a = a + 3 \Rightarrow a^2 - 2a - 3 = 0 \Rightarrow (a-3)(a+1) = 0 \Rightarrow \begin{cases} a = -1 \\ a = 3 \end{cases}$$

به ازای $a = 3$ نمودار تابع f از ناحیه سوم عبور می‌کند. پس به ازای $a = -1$ ضابطه تابع خطی f را می‌نویسیم.

$$(0, 2), (-1, 5) \Rightarrow m = \frac{5-2}{-1-0} = -3$$

$$y = mx + h \xrightarrow[m=-3]{x=0, y=2} 2 = -3(0) + h \Rightarrow h = 2$$

$$f(x) = -3x + 2$$

برای یافتن محل تلاقی با محور x ‌ها کافی است $f(x) = 0$ را حل کنیم.

$$-3x + 2 = 0 \Rightarrow x = \frac{2}{3}$$

(ریاضی و آمار (۱) - فصل ۲، درس ۳؛ سطح دشواری: دشوار)

۲. گزینه ۲ درست است.

در دامنه دو عضو منفی و یک عضو نامنفی متمایز داریم. پس دامنه ۳ عضو و برد نیز ۳ عضو دارد. از آنجا که دامنه و برد با هم برابرند، پس مجموع آن‌ها نیز با هم برابرند.

$$-1-2+a^2 = 4+a+a+1 \Rightarrow a^2 - 2a - 8 = 0 \Rightarrow (a-4)(a+2) = 0 \Rightarrow \begin{cases} a = 4 \\ a = -2 \end{cases}$$

اگر $a = 4$ باشد، دامنه و برد تابع مساوی نیستند. پس $a = 4$ قابل قبول نیست.

$$f = \{(-1, 4)(-2, 4)(16, 5)\}$$

اگر $a = -2$ باشد، دامنه و برد تابع مساوی هستند.

$$f = \{(-1, 4)(-2, -2)(4, -1)\}$$

پس فقط $a = -2$ قابل قبول است. حاصل عبارت مورد نظر را محاسبه می‌کنیم.

$$f(a+1) + f(a) = f(-2+1) + f(-2) = f(-1) + f(-2) = (4) + (-2) = 2$$

(ریاضی و آمار (۱) - فصل ۲، درس ۲؛ سطح دشواری: متوسط)

۳. گزینه ۴ درست است.

اعدادی مضرب ۳ هستند که مجموع ارقام آن‌ها بر ۳ بخش پذیر باشد؛ بنابراین اعداد مضرب ۳ که بزرگ‌تر از ۱۵۴ و کوچک‌تر از ۲۹۶ باشند عبارت‌اند از:

۱۵۶, ۱۵۹, ..., ۲۹۴
اعداد مورد نظر تشکیل یک دنباله حسابی با جمله اول $a_1 = 156$ و جمله آخر $a_n = 294$ و اختلاف مشترک $d = 3$ می‌دهند که ابتدا باید تعداد آن‌ها را تعیین کرد:

$$n = \frac{a_n - a_1}{d} + 1 \Rightarrow n = \frac{294 - 156}{3} + 1 = 46 + 1 = 47$$

مجموع این ۴۷ عدد را به دست می‌آوریم:

$$S_n = \frac{n}{2}(a_1 + a_n) \Rightarrow S_{47} = \frac{47}{2}(156 + 294) = \frac{47}{2}(450) = 47(225) = 10575$$

(ریاضی و آمار (۳) - فصل ۲، درس ۲؛ سطح دشواری: متوسط)

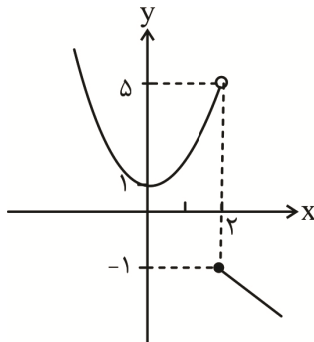
۴. گزینه ۳ درست است.

طبق فرض سؤال جمله اول از جمله آخر ۴۰ واحد بیشتر است.

$$a_1 - a_n = 40$$

تعداد جملات دنباله را به دست می آوریم.

$$n = \frac{a_n - a_1}{d} + 1 = \frac{-40}{-2} + 1 = 20 + 1 = 21$$

(ریاضی و آمار (۳) - فصل ۲، درس ۲؛ سطح دشواری: ساده)

۵. گزینه ۱ درست است.

$$f(x) = \begin{cases} -x + 1 & x \geq 2 \\ x^2 + 1 & x < 2 \end{cases}$$

نمودار تابع به صورت زیر است:

بنابراین خط $y = -\frac{3}{2}$ نمودار تابع را قطع می کند.

(ریاضی و آمار (۲) - فصل ۲، درس ۱؛ سطح دشواری: متوسط)

۶. گزینه ۴ درست است.

برای اینکه g تابع باشد، باید زوج مرتب هایی که مؤلفه اول یکسان دارند، دارای مؤلفه دوم مساوی باشند.

$$\left(3, \frac{a}{2} - 1\right) \equiv (3, 0) \Rightarrow \frac{a}{2} - 1 = 0 \Rightarrow \frac{a}{2} = 1 \Rightarrow a = 2$$

$$(a, 5) \xrightarrow{a=2} (2, 5) \equiv (2, b+7) \Rightarrow b+7=5 \Rightarrow b=-2$$

ضابطه تابع f را نوشته و $f(b)$ را محاسبه می کنیم.

$$f(x) = 2\left(x^2 - \frac{x}{2}\right)^2 \Rightarrow f(b) = f(-2) = 2\left((-2)^2 - \frac{-2}{2}\right)^2 = 2(-8+1)^2 = 2(-7)^2 = 147$$

(ریاضی و آمار (۱) - فصل ۲، درس ۱ و ۲؛ سطح دشواری: متوسط)

۷. گزینه ۲ درست است.

اگر y هزینه تولید x واحد کالا باشد، ضابطه تابع هزینه را به صورت زیر مشخص می کنیم:

$$m = \frac{104 - 72}{20 - 12} = \frac{32}{8} = 4 \xrightarrow{m=4} 72 = 4(12) + h \Rightarrow h = 24$$

به این ترتیب تابع هزینه تولید x کالا به صورت $C(x) = 4x + 24$ است.

با توجه به نمودار سود، می توانیم مختصات رأس را تعیین کنیم. طول رأس با میانگین طول نقاط برخورد سهمی با محور x ها (نقاط سربه سر) برابر است.

$$x_s = \frac{7 + 29}{2} = 18 \Rightarrow S(18, 605)$$

با استفاده از مختصات رأس و یک نقطه دیگر از سهمی، ضابطه سهمی را به صورت زیر مشخص می کنیم:

$$y = a(x - x_s)^2 + y_s \xrightarrow{S(18, 605)} 0 = a(7 - 18)^2 + 605 \Rightarrow 121a = -605 \Rightarrow a = -5$$

به این ترتیب تابع سود شرکت برای فروش x کالا به صورت زیر است:

$$P(x) = -5(x - 18)^2 + 605$$

درآمد حاصل از فروش ۱۵ کالا را به ترتیب زیر محاسبه می کنیم:

$$C(15) = 4(15) + 24 = 84$$

هزینه تولید ۱۵ کالا:

$$P(15) = -5(15 - 18)^2 + 605 = 560$$

سود فروش ۱۵ کالا:

$$R(15) = 560 + 84 = 644$$

درآمد فروش ۱۵ کالا:

(ریاضی و آمار (۱) - فصل ۲، درس ۳ و ۴؛ سطح دشواری: دشوار)

۸. گزینه ۲ درست است.

ضابطه تابع همانی به صورت $y = x$ است و اگر f تابع همانی باشد داریم:

$$f(x) = a^r x + 2b - 6 \xrightarrow{y=x} \begin{cases} a^r = 1 \Rightarrow a = \pm 1 \\ 2b - 6 = 0 \Rightarrow b = 3 \end{cases}$$

به ازای $a = 1$ و $b = 3$ تابع ثابت g به صورت زیر است:

$$g = \{(\Delta, 3), (-3, c+1), (\Delta, d+1)\} \Rightarrow D_g = \{\Delta, -3\}$$

در این وضعیت، دامنه تابع g ، دوعضوی است.

پس به ازای $a = -1$ و $b = 3$ تابع ثابت g را تشکیل می دهیم.

$$g = \{(3, 3), (-3, c+1), (\Delta, d-1)\} \Rightarrow \begin{cases} c+1 = 3 \Rightarrow c = 2 \\ d-1 = 3 \Rightarrow d = 4 \end{cases}$$

اکنون می توانیم حاصل عبارت مورد نظر را به دست آوریم:

$$\frac{a+b}{d-c} = \frac{-1+3}{4-2} = \frac{2}{2} = 1$$

(ریاضی و آمار (۲) - فصل ۲، درس ۱؛ سطح دشواری: متوسط)

۹. گزینه ۴ درست است.

با مختصات نقاط $(-2, 0)$ و $(0, -2)$ مقدار m را در ضابطه $y = mx + b$ تعیین می کنیم:

$$m = \frac{0 - (-2)}{-2 - 0} = \frac{2}{-2} = -1 \Rightarrow y = -x + b$$

می دانیم b در تابع خطی $y = -x + b$ عرض از مبدأ نمودار آن می باشد که با توجه به نمودار مشاهده می کنیم عرض از مبدأ خط برابر با (-2) است؛ بنابراین $b = -2$ است.

به ازای $x \geq 0$ ، نمودار به صورت خط افقی است؛ بنابراین ضابطه تابع آن، ثابت است.

$$y = a(x+1)^r + bc \xrightarrow{y=3} \begin{cases} a = 0 \\ bc = 3 \xrightarrow{b=-2} -2c = 3 \Rightarrow c = -\frac{3}{2} \end{cases}$$

حاصل عبارت مورد نظر را محاسبه می کنیم:

$$ab + mc = 0(-2) + (-1)\left(-\frac{3}{2}\right) = \frac{3}{2}$$

(ریاضی و آمار (۲) - فصل ۲، درس ۱؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۰. گزینه ۱ درست است.

مجموع جملات دنباله حسابی از رابطه $S_n = \frac{n}{2}(2a_1 + (n-1)d)$ به دست می آید:

$$S_5 = 120 \Rightarrow \frac{5}{2}(2a_1 + 4d) = 120 \Rightarrow 5a_1 + 10d = 120 \xrightarrow{+5} a_1 + 2d = 24 \Rightarrow a_3 = 24$$

با داشتن دو جمله $a_3 = 24$ و $a_{10} = -18$ اختلاف مشترک دنباله را محاسبه می کنیم:

$$d = \frac{-18 - 24}{10 - 3} = \frac{-42}{7} = -6$$

جمله دوم دنباله را تعیین می کنیم:

$$a_3 = a_2 + d \Rightarrow 24 = a_2 + (-6) \Rightarrow a_2 = 30$$

(ریاضی و آمار (۳) - فصل ۲، درس ۲؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۱. گزینه ۳ درست است.

تعداد کتاب‌ها در قفسه‌های متوالی تشکیل دنباله حسابی با اختلاف مشترک $d = 4$ می‌دهد.

$$S_n = \frac{n}{2}(2a_1 + (n-1)d) \Rightarrow \frac{n}{2}(2(5) + (n-1)4) = 945 \Rightarrow$$

$$\frac{n}{2}(4n + 6) = 945 \Rightarrow 2n^2 + 3n - 945 = 0$$

برای حل معادله درجه دوم از روش کلی (تعیین دلتا) استفاده می‌کنیم:

$$\Delta = 3^2 - 4(2)(-945) = 9 + 7560 = 7569$$

$$n = \frac{-3 \pm \sqrt{7569}}{2(2)} = \frac{-3 \pm 87}{4} \Rightarrow \begin{cases} n = 21 \\ n = -22/5 \end{cases}$$

تعداد قفسه‌ها نمی‌تواند منفی باشد؛ بنابراین $n = 21$ قابل قبول است.

اکنون می‌توانیم تعداد کتاب‌ها در قفسه آخر را محاسبه کنیم:

$$a_{21} = a_1 + 20d = 5 + 20(4) = 85$$

(ریاضی و آمار (۳) - فصل ۲، درس ۲؛ سطح دشواری: دشوار)

۱۲. گزینه ۴ درست است.

اگر نقطه‌ای روی نیمساز ربع اول و سوم (نمودار تابع همانی) باشد، طول و عرض آن یکسان است؛ بنابراین:

$$2m + 1 = m + 2 \Rightarrow m = 1$$

وقتی $m = 1$ را در تابع $f(x)$ جایگزین کنیم، تابع ثابت $f(x) = 0$ خواهیم داشت.

$$f(x) = m^2 - 1 \xrightarrow{m=1} f(x) = 0$$

تابع ثابت $f(x) = 0$ همان محور طول‌ها است که اگر رأس سهمی $y = ax^2 + bx + c$ روی محور طول‌ها باشد به معنای

آن است که عرض رأس سهمی صفر می‌باشد و در معادله $y = 0$ ، دلتا برابر با صفر است.

بررسی گزینه‌ها:

(۱) نادرست است؛ زیرا رأس سهمی، نقطه $(-2, 3)$ است.

(۲) نادرست است؛ زیرا $\Delta = 20$ است.

(۳) نادرست است؛ زیرا $\Delta = 24$ است.

(۴) درست است؛ زیرا $\Delta = 0$ و مختصات رأس $(1, 0)$ است.

(ریاضی و آمار (۱) - فصل ۲، درس ۴؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۳. گزینه ۱ درست است.

مقدار تابع را در هر یک از نقاط مورد نظر به دست می‌آوریم.

$$\text{الف) } x = \sqrt{17} \approx 4,1 \Rightarrow \frac{x}{2} \geq 2$$

$$f(x) = 3 - x^2 \Rightarrow f(\sqrt{17}) = 3 - (\sqrt{17})^2 = 3 - 17 = -14$$

$$\text{ب) } x = -3 \Rightarrow x \leq -2$$

$$f(x) = 2x + 1 \Rightarrow f(-3) = 2(-3) + 1 = -5$$

$$\text{پ) } x = -1 \Rightarrow -2 < x < 2$$

$$f(x) = 2 \Rightarrow f(-1) = 2$$

مقدار عبارت را محاسبه می‌کنیم.

$$\frac{f(\sqrt{17}) \times f(-3)}{f(-1)} = \frac{(-14)(-5)}{2} = 35$$

(ریاضی و آمار (۲) - فصل ۲، درس ۱؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۴. گزینه ۲ درست است.

معادله محور تقارن سهمی با ضابطه $y = ax^2 + bx + c$ با طول رأس آن یعنی $x = -\frac{b}{2a}$ برابر است.

$$y = -x^2 + ax - b \Rightarrow -\frac{a}{2(-1)} = -1 \Rightarrow a = -2$$

در سهمی با ضابطه $y = ax^2 + bx + c$ مقدار c با عرض نقطه برخورد سهمی و محور عرض‌ها برابر است.

$$y = -x^2 - 2x - b \Rightarrow -b = 2$$

عرض رأس سهمی را به دست می‌آوریم.

$$y = -x^2 - 2x + 2 \xrightarrow{x_s = -1} y_s = -(-1)^2 - 2(-1) + 2 = 3$$

ضریب x^2 منفی است، یعنی بیشترین مقدار تابع، عرض رأس سهمی می‌باشد. بنابراین برد سهمی مقادیر $3 \geq y$ است. (ریاضی و آمار (۱) - فصل ۲، درس ۴؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۵. گزینه ۴ درست است.

$$2x + 3y - 6 = 0 \Rightarrow 3y = -2x + 6 \Rightarrow y = -\frac{2}{3}x + 2$$

شیب خط داده شده $-\frac{2}{3}$ می‌باشد، بنابراین شیب خط موازی با آن نیز برابر $m = -\frac{2}{3}$ می‌باشد:

$$y = mx + h \xrightarrow[m = -\frac{2}{3}]{(3, -4)} -\frac{2}{3}(3) + h = -4 \Rightarrow h = -2$$

بنابراین خط مورد نظر به صورت $y = -\frac{2}{3}x - 2$ می‌باشد.

با قرار دادن $y = 0$ در ضابطه خط، محل برخورد آن با محور طول‌ها را به دست می‌آوریم:

$$-\frac{2}{3}x - 2 = 0 \Rightarrow -\frac{2}{3}x = 2 \xrightarrow{\times 3} -2x = 6 \Rightarrow x = -3$$

(ریاضی و آمار (۱) - فصل ۲، درس ۳؛ سطح دشواری: متوسط)

علوم و فنون ادبی

۱۶. گزینه ۴ درست است.

شکل درست عبارات: شاعران قرن دهم تشخیص داده بودند که سبک عراقی از واقعیت دور شده و کاملاً جنبه ذهنی و تخیلی یافته است و با ادامه پایبندی به سنن ادبی نابود می‌شود؛ پس باید به سوی حقیقت‌گویی و واقع‌گویی بازگشت. شاعران برای این کار نیازمند پرداختن به مسائل اجتماعی و انتقادهای سیاسی بودند و قالب غزل با توجه به نقش و سابقه کاربردی، اجازه جولان بیشتر در این میدان را نمی‌داد.

(علوم و فنون ادبی (۲) - درس ۷؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۷. گزینه ۲ درست است.

بررسی عبارتهای درست:

ب) شاهان صفوی به شعر و شاعری و معماری و انواع هنر توجه داشتند. در نتیجه، هنرهایی چون قالی‌بافی، سفالگری، شیشه‌سازی، نقاشی، تذهیب و خوشنویسی در دوران صفویه رشد فراوانی یافت. «بهزاد» در دوره شاه اسماعیل و «رضا عباسی» در دوره شاه عباس، از مفاخر هنرند.

پ) شاعران عهد صفوی سروده‌های خود را بیشتر با مضامین پند و اندرز، توصیف و بیان امور طبیعی و همچنین تبدیل موضوعات و تمثیلات کهن به مضامین تازه و به زبان جدید همراه می‌کردند.

شکل درست سایر عبارتها:

الف) شاهان صفوی هرچند در ترویج و نفوذ زبان ترکی در ایران نقش بسزایی داشتند، اما کم و بیش به زبان فارسی نیز کتاب نوشته یا شعر گفته‌اند و به نوعی علاقه نشان داده‌اند.

ت) وابسته نبودن شعر به دربار و از بین رفتن طبقه مدیحه‌سرایان درباری باعث شد که طبقات و گروه‌های بیشتری از مردم، مدعی شعر و شاعری شوند و به شعر و شاعری روی آورند.

(علوم و فنون ادبی (۲) - درس ۷؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۸. گزینه ۳ درست است.

بررسی موارد نادرست:

- عبارت «سبک شعرش حدّ واسط سبک عراقی و سبک هندی است»، توضیح مربوط به «وحشی بافقی» است.

- عبارت «وی خداوندگار مضامین تازه شعری است»، توضیح مربوط به «صائب تبریزی» است.

- عبارت «شعرش از نظر دقت، ظرافت و رقت معانی مشهور است»، توضیح مربوط به «باباافغانی شیرازی» است.

(علوم و فنون ادبی (۲) - درس ۷؛ سطح دشواری: متوسط و نسبتاً دشوار)

۱۹. گزینه ۳ درست است.

جریان نوگرایی شعر نیمه، با سرایش «ققنوس» در سال ۱۳۱۶ تثبیت شد. او در این منظومه، تغییراتی در اصول و ضوابط شعر سنتی ایجاد کرد و تجدیدی را که از مشروطه آغاز شده و به افسانه او رسیده بود، تکامل بخشید.

(علوم و فنون ادبی (۳) - درس ۷؛ سطح دشواری: متوسط)

۲۰. گزینه ۱ درست است.

پدیدآورندگان آثار مطرح‌شده در صورت سؤال و گزینه (۱):

زمین سوخته، مدار صفر درجه: احمد محمود [سایر آثار: همسایه‌ها] / آیینه‌های دردار، بره گمشده راعی: هوشنگ گلشیری / از آسمان سبز، دری به خانه خورشید: سلمان هراتی [سایر آثار: از این ستاره تا آن ستاره] / ظهور، سفر ششم: علی مؤذنی [سایر آثار: ملاقات در شب آفتابی، دلاویزتر از سبز] / در کوچه آفتاب، آینه‌های ناگهان: قیصر امین‌پور [سایر آثار: تنفس صبح، ظهر روز دهم، دستور زبان عشق، طوفان در پرانتز، بی‌بال پریدن، سنت و نوآوری در شعر معاصر]

پدید آورندگان سایر آثار در گزینه‌های «۲»، «۳» و «۴»:

(۲) دهکده پرمال: امین فقیری / ضیافت: سید مهدی شجاعی [سایر آثار: بدوک، جای پای خون، کشتی پهلوگرفته]

(۳) زمستان ۶۲: اسماعیل فصیح / خواب ارغوانی: سید علی موسوی گرمارودی [سایر آثار: صدای سبز، برآشتن گیسوی تاک، گوشواره عرش]

(۴) روزگار سپری‌شده مردم سالخورده: محمود دولت‌آبادی [سایر آثار: یکی بود یکی نبود، راه‌آب‌نامه، تلخ و شیرین]

(علوم و فنون ادبی (۳) - درس ۷؛ سطح دشواری: دشوار)

۲۱. گزینه ۲ درست است.

بررسی ویژگی‌های هر کدام از دوره‌های شعر معاصر:

دوره اول: این دوره را دوره درخشش نیما و جدال بر سر شعر کهنه و نو می‌دانند.

دوره دوم: در این دوره، اشعار نیما و دیگر نوگرایان در برخی نشریات مانند «روزگار نو» و «سخن» منتشر می‌شد. مهم‌ترین حادثه ادبی این دوره، تشکیل اولین کنگره نویسندگان و شاعران ایران در تیرماه ۱۳۲۵ بود که نیما در آن جا شعر «آی آدم‌ها» را خواند و پس از آن، شیوه نیما در کنار شعر سنتی رواج یافت. «شعر نو تغزلی» نیز در این دوره آغاز شد.

دوره سوم: در این دوره، «شعر نو تغزلی» که از دوره قبل (دوره دوم) شروع شده بود، به تدریج راه خود را ادامه داد و از طرف حکومت نیز تقویت شد و در دهه ۱۳۲۰ و اوایل ۱۳۳۰ از گسترده‌ترین جریان‌های زمان خود شد. در این دوره، جریان سمبولیسم اجتماعی یا شعر نو حماسی نیز رواج یافت. شاعران این جریان، بیشتر به مسائل سیاسی، اجتماعی، مشکلات و آرمان‌های مردم توجه داشتند.

دوره چهارم: مسیر عمده شعر در این دوره، همچنان اجتماعی و سیاسی است. این دوره را باید دوره کمال جریان‌های ادبی دوره‌های پیشین به حساب آورد. در این دوره، شاعران بهتر و هنری‌تر از گذشته به جوهر شعر دست یافتند و مضمون شعر آن‌ها بیشتر نقد اجتماعی است.

(علوم و فنون ادبی (۳) - درس ۷؛ سطح دشواری: دشوار)

۲۲. گزینه ۲ درست است.

اغلب نویسندگان موفق و داستان‌نویسان دهه شصت (دوره انقلاب اسلامی)، پیش‌کسوتان و کسانی هستند که تجربه نویسندگی در سال‌های قبل از انقلاب را دارند. آنان از طریق دانستن زبان بیگانه یا خواندن ترجمه داستان‌های خارجی، ارتباط خود را با پیشرفت‌های جهانی این فن حفظ کرده و تجربیات نوینی را که تحولات سیاسی - اجتماعی به آن‌ها داده بود، به صورت داستان عرضه کردند.

شکل درست عبارت‌ها در سایر گزینه‌ها:

- (۱) برخلاف شعر، در داستان‌نویسی دهه شصت، جایگاه نسل جوان کم‌رنگ‌تر است.
- (۳) در سال‌های پس از جنگ، طیف «داستان‌نویسان مذهبی» همچنان به ثبت خاطرات حماسه‌های دوران جنگ و عوالم معنوی آن و یا پاره‌ای مفاهیم نوظهور اجتماعی پرداختند. در مقابل، طیف «نویسندگان جناح دگراندیش» کوشیدند با دیدی جزئی‌نگر به تضادها و تناقض‌های روحی انسان معاصر بپردازند.
- (۴) پس از پیروزی انقلاب، کانون نویسندگان ایران، فعالیت خود را مجدد آغاز کرد.
- (علوم و فنون ادبی (۳) - درس ۷؛ سطح دشواری: متوسط و نسبتاً دشوار)
- ۲۳. گزینه ۳ درست است.**

در این بیت واژه‌های «نظر (نگاه)» و «عالم (جهان، دنیا)» در معنای حقیقی خود به کار رفته و کاربرد آن‌ها در این بیت، «مجاز» نیست.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) «سر» دوم، مجاز از «قصد، تصمیم، اندیشه، نیت» است.

(۲) «زهره» مجاز از «جرئت» است.

(۴) «دست» مجاز از «قدرت، توانایی» است.

(علوم و فنون ادبی (۲) - درس ۶؛ سطح دشواری: آسان)

۲۴. گزینه ۱ درست است.

در این بیت، هیچ‌یک از واژه‌ها دارای آرایه «ایهام» یا «ایهام تناسب» نیست.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۲) ایهام: دیده‌ها: ۱- چشم‌ها، دیدگان ۲- دیده‌شده‌ها، هر آن‌چه دیده می‌شود.

(۳) ایهام: راست: ۱- راست و بدون خمیدگی (راست‌قامت) ۲- درست و دقیق، دقیقاً، به‌درستی (قید)

(۴) ایهام تناسب: ره: ۱- نغمه، نوا، مقام در اصطلاح موسیقی (معنای اصلی) ۲- راه، طریق (معنای غیراصولی؛ در این معنا با «طریق» و «دلالت (رهبری)» تناسب دارد.)

(علوم و فنون ادبی (۳) - درس ۹؛ سطح دشواری: متوسط و نسبتاً دشوار)

۲۵. گزینه ۴ درست است.

بیت «الف»: مجاز: «دست» مجاز از «کف دست، پنجه دست» / ایهام: مدام: ۱- شراب، می، باده ۲- پیوسته، پیاپی، پشت سر هم، همیشه

بیت «ت»: ایهام تناسب: دستان: ۱- حيله، مکر، فریب و نیرنگ، ترفند (معنای اصلی) ۲- لقب زال، پدر رستم (معنای غیراصولی؛

در این معنا با «رستم» تناسب دارد.) / اغراق: این که زلف معشوق رستم‌افکن باشد و بتواند رستم تنومند را بر زمین افکند،

«اغراق» است.

بررسی سایر ابیات:

بیت «ب»: مجاز: «جهان» مجاز از «مردم جهان، جهانیان» / ایهام: ندارد. / ایهام تناسب: ۱- شیرین: ۱) مزه شیرین، دلچسب و

لذیذ (معنای اصلی) ۲) شیرین خانم، معشوقه فرهاد و خسرو (معنای غیراصولی؛ تناسب با «خسرو و فرهاد» ۲- خسرو: ۱) پادشاه

(معنای اصلی) ۲- خسرو پرویز، از پادشاهان ایران (معنای غیراصولی؛ تناسب با «فرهاد و شیرین» / اغراق: اغراق در زیبایی و

جذابیت و شیرینی (دلچسبی) ممدوح شاعر (خسرو)؛ به گونه‌ای که مردم جهان، همچون مگس - که عاشق شیرینی است - برای

بهره‌مندی از شیرینی‌اش بر در خانه (مکان زندگی) او جمع شده و ازدحام کرده‌اند.

بیت «پ»: مجاز: ندارد. / ایهام: عزیز: ۱- عزیز و گرامی، باعزت ۲- عزیز مصر (عزیز خواهم شد: به مقام و مرتبه عزیزی همچون

عزیز مصر برسم). / ایهام تناسب: ندارد. / اغراق: ندارد.

(علوم و فنون ادبی (۲) - درس ۶ / علوم و فنون ادبی (۳) - درس ۹؛ سطح دشواری: دشوار)

۲۶. گزینه ۳ درست است.

اغراق: اغراق در زیبایی و درخشندگی چهره معشوق؛ به گونه‌ای که چهره او در زیبایی و نورانی بودن همچون زهره (ستاره‌ای درخشان

در آسمان) است. / مجاز: «زهره» (در عبارت لیک کو آن زهره ...) مجاز از «جرئت و شجاعت» / ایهام تناسب: مشتری: ۱- خواهان،

خریدار (معنای اصلی) ۲- سیاره مشتری (معنای غیراصولی؛ در این معنا با واژه «زهره» تناسب دارد.)

بررسی سایر گزینه‌ها:

- (۱) اغراق: اغراق در گریه و دردمندی شاعر؛ به گونه‌ای که دریایی از خون در دل او می‌جوشد و سیلی از اشک‌های او جاری می‌شود. / مجاز: «عالم» مجاز از «پدیده‌های عالم و هر آن‌چه در جهان وجود دارد» / ایهام تناسب: ندارد.
- (۲) اغراق: اغراق در ارزشمندی و میزان حیات‌بخشی لب معشوق؛ به گونه‌ای که جوی کوثر - که در بهشت جاری است و آب حیات با همه ارزشش، یک قطره در برابر آن به شمار می‌رود - دل به لب معشوق بسته و خواهان بهره‌مندی از آن است. [علل: استعاره مصرحه از «لب معشوق»] / مجاز: ندارد. / ایهام تناسب: ندارد. [«دل در بستن» کنایه از «علاقه‌مند شدن» است؛ اما برخی ممکن است «دل» را در معنای مجازی «مهر و محبت» بدانند. درباره ترکیب کنایی «دل برداشتن از کسی» (کنایه از بی‌علاقه بودن به کسی) نیز همین طور است.]
- (۴) اغراق: این که دل کسی از سنگ هم سخت‌تر باشد، اغراق در شدت بی‌مهری و بی‌عاطفه بودن آن کس است. / مجاز: ندارد. / ایهام تناسب: ندارد.
- (علوم و فنون ادبی (۲) - درس ۶ / علوم و فنون ادبی (۳) - درس ۹؛ سطح دشواری: متوسط و نسبتاً دشوار)

۲۷. گزینه ۴ درست است.

مجاز به علاقه شباهت (استعاره مصرحه): «بستان‌سرا» با علاقه شباهت، در معنای مجازی «دنیا» به کار رفته است. / مجاز به علاقه غیرشباهت: ندارد.

یادآوری: «مجاز به علاقه شباهت» همان «استعاره مصرحه» است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- (۱) مجاز به علاقه شباهت (استعاره مصرحه): «مشکین کمند»، «فندق»، «گل» و «ارغوان» با علاقه شباهت، به ترتیب در معنای مجازی «گیسو»، «ناخن»، «چهره» و «گونه‌های سرخ» به کار رفته است. / مجاز به علاقه غیر شباهت: «دست» مجاز از «پنجه دست» (کلّ «دست» به جای جزئی از دست به کار رفته است).
- (۲) مجاز به علاقه شباهت (استعاره مصرحه): ۱- «خورشید» با علاقه شباهت، در معنای مجازی «چهره زیبای معشوق» به کار رفته است. ۲- «سرو روان» با علاقه شباهت، در معنای مجازی «قامت بلند معشوق» به کار رفته است. / مجاز به علاقه غیرشباهت: «قلم» مجاز از «نوشته، نوشتن و نگارش» («قلم» که ابزار نوشتن است به جای خود «نوشتن و نوشته» به کار رفته است).
- (۳) مجاز به علاقه شباهت (استعاره مصرحه): «باغ» با علاقه شباهت، در معنای مجازی «دنیا» به کار رفته است. / مجاز به علاقه غیرشباهت: «حرف» مجاز از «سخن، کلام» («حرف» الفبا که جزئی از کلمه و سخن است، به جای خود «سخن و کلام» به کار رفته است).
- (علوم و فنون ادبی (۲) - درس ۶؛ سطح دشواری: متوسط و نسبتاً دشوار)

۲۸. گزینه ۲ درست است.

مجاز: «حرف» مجاز از «سخن، کلام» / ایهام تناسب: ندارد. [در واژه «دل‌سیه» ایهام وجود دارد: ۱- قسی‌القلب، ناپاک؛ کینه‌توز ۲- دارای دل سیاه (با توجه به این که چرخ و آسمان، در شب سیاه است).]

بررسی سایر گزینه‌ها:

- (۱) ایهام: دور از لب: ۱- در دوری از لب، در فراق لب ۲- از لب تو دور باد. (عبارت دعایی) / اغراق: اغراق در شدت دردمندی شاعر؛ به گونه‌ای که از شدت درد و غم، اشک‌هایش خون‌آلود (به رنگ می سرخ و گلگون) است.
- (۳) اغراق: این که معشوق شاعر بتواند خون همه مردم عالم را بریزد و آن‌ها را بکشد، اغراق است. / مجاز: «عالم» مجاز از «مردم عالم، جهانیان»
- (۴) ایهام: سلسله: ۱- زنجیر، رشته ۲- حکومت [سلسله تاک: رشته و زنجیر میوه‌های انگور (تاک) ۲- حکومت و سلسله درخت انگور (تاک)] / ایهام تناسب: مدام: ۱- پیوسته، مداوم، پیاپی، همیشه (معنای اصلی) ۲- شراب، می، باده (معنای غیراصولی؛ در این معنا با «باده، نشئه، تاک» تناسب دارد).
- (علوم و فنون ادبی (۲) - درس ۶ / علوم و فنون ادبی (۳) - درس ۹؛ سطح دشواری: متوسط و نسبتاً دشوار)

۲۹. گزینه ۳ درست است.

بیت «ت»: ایهام: دور از رخ تو: ۱- در دوری و فراق از رخ تو ۲- از رخ تو دور باد (عبارت دعایی)
بیت «الف»: مجاز: «هزار» در معنای مجازی «بسیار زیاد» به کار رفته است. [در واژه «شور» نیز ایهام تناسب وجود دارد: ۱- شور و هیجان (معنای اصلی) ۲- مزه شور (معنای غیراصولی)؛ در این معنا با «شیرین» و «نمکین» تناسب دارد.]
بیت «ث»: اغراق: اغراق در شدت شیرینی و جذابیت دهان معشوق؛ به گونه‌ای که شکر با همه شیرینی‌اش، به واسطه وجود لب‌های شیرین معشوق، در شور و هیجان و تب و تاب افتاده است. [در واژه «شور» نیز ایهام تناسب وجود دارد: ۱- شور و هیجان (معنای اصلی) ۲- مزه شور (معنای غیراصولی)؛ در این معنا با «شکر» تناسب دارد.]
بیت «پ»: ایهام تناسب: نور دیده: ۱- کنایه از «عزیز و گرامی، ارزشمند» (معنای اصلی) ۲- نور چشم، سوی چشم (معنای غیراصولی)؛ در این معنا با «چشم و روشن» تناسب دارد.
بررسی آرایه در بیت «ب»: مجاز: «نوروز» در معنای مجازی «فصل بهار» به کار رفته است.
(علوم و فنون ادبی (۲) - درس ۶ / علوم و فنون ادبی (۳) - درس ۹؛ سطح دشواری: دشوار)

۳۰. گزینه ۳ درست است.

بیت «ب»: ردیف: منم / واژه‌های قافیه: پردعوی، معنی / حروف مشترک قافیه: مصوت بلند «ی» [واژه‌های قافیه به مصوت بلند «ی» ختم شده که با هیچ‌کدام از قواعد دوگانه قافیه مطابقت ندارد و با حذف مصوت بلند «ی»، هیچ حرف مشترک دیگری در واژه‌های قافیه وجود ندارد؛ بنابراین قافیه شدن این دو واژه با هم، نادرست است.]
بیت «ث»: ردیف: همه / واژه‌های قافیه: ضعی، شفیع [حروف قافیه در واژه «وضیع» به صورت «یع» (همراه با ساکن) و در واژه «شفیع» به صورت «یع» (همراه با کسره اضافه) است؛ بنابراین به دلیل یکسان نبودن شکل حروف قافیه در این دو واژه، قافیه شدن آن‌ها با یکدیگر نادرست است.]
بررسی سایر ابیات:

بیت «الف»: ردیف: باش / واژه‌های قافیه: بیگانه، مردانه / حروف اصلی قافیه: ان (مصوت بلند + صامت: طبق قاعده ۲) / حروف الحاقی: ه
بیت «پ»: واژه‌های قافیه: سہی، بهی / حروف اصلی قافیه: ه، ه - ه (مصوت کوتاه + صامت: طبق قاعده ۲) / حروف الحاقی: ی [اگرچه مصوت کوتاه در حروف اصلی واژه‌های قافیه متفاوت است، اما چون به آخر واژه‌های قافیه حروفی الحاق شده، قافیه شدن این واژه‌ها درست است.]

بیت «ت»: واژه‌های قافیه: سلسله، گله / حروف اصلی قافیه: ل (مصوت کوتاه + صامت: طبق قاعده ۲) / حروف الحاقی: ه
(علوم و فنون ادبی (۱) - درس ۱۱؛ سطح دشواری: متوسط و نسبتاً دشوار)

۳۱. گزینه ۴ درست است.

ردیف: ست (= است) هنوز / واژه‌های قافیه: سبو، گلو / حروف اصلی قافیه: مصوت بلند «و» (طبق قاعده ۱) / حروف الحاقی: ندارد. [براساس تبصره قافیه، به آخر واژه‌های قافیه ممکن است یک یا چند حرف الحاق شود؛ اما در بیت گزینه (۴) واژه‌های قافیه فاقد حروف الحاقی است.]

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) واژه‌های قافیه: بیسایند، بپیمایند / حروف اصلی قافیه: مصوت بلند «ا» (طبق قاعده ۱) / حروف الحاقی: یند

(۲) واژه‌های قافیه: جوی، بجوی / حروف اصلی قافیه: مصوت بلند «و» (طبق قاعده ۱) / حرف الحاقی: ی

(۳) ردیف: توست / واژه‌های قافیه: هوای، برای / حروف اصلی قافیه: مصوت بلند «ا» (طبق قاعده ۱) / حرف الحاقی: ی

(علوم و فنون ادبی (۱) - درس ۱۱؛ سطح دشواری: متوسط)

۳۲. گزینه ۴ درست است.

وزن بیت: « - - U - / - - U - / - - U - / - - U - : مستفعلن فاعلاتن مستفعلن فاعلاتن»
[وزن این بیت، همسان دوری (دولختی) است؛ اما تنها به همین یک شکل قابل تقسیم‌بندی هجایی است.]

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) « - - U - / U - - / - - U - / U - - : مفعول فاعلاتن مفعول فاعلاتن» یا « - - U - / - - U - / - - U - / - - U -

- - U - / U - - : مستفعلن فعولن مستفعلن فعولن» (وزن همسان دوری یا دولختی)

(۲) « - / - U - - / - / - U - - » :- فَعْلُنْ فَعُولَنْ فَعُلْنِ «یا - / - U - - / - / - U - -»
مستفعلن فَع مستفعِلن فَع (وزن همسان دوری یا دولختی)

۳) « - / - - - / U U - - » : مفعولُ مفاعیلن مفعولُ مفاعیلن یا « - / - - - / U U - - - / - - - / U / U - - » : مستفعلُ مفعولن مستفعلُ مفعولن (وزن همسان دوری یا دولختی)

(علوم و فنون ادبی (۲) - درس ۸؛ سطح دشواری: متوسط)

۳۳. گزینه ۳ درست است.

وزن بیت سؤال: « - - / UU - - / UU - - / UU - - : مستفعلٌ مستفعلٌ مستفعلٌ فَع » یا - - / UU
- - U / U - - U : مفعولٌ مفاعیلُ مفاعیلُ فَعَل

وزن بیت گزینۀ (۳): « - / UU - / U - U - / UU - / UU - : مستفعلُ فاعلاتُ مستفعلُ قَع» یا « - / UU - / UU - / UU - / UU - : مفعولُ مفاعِلن مفاعیلُ فَعَل» [در این بیت، فقط اختیار وزنی بلند بودن هجای پایان مصراع (در هر دو مصراع اول و دوم) صورت گرفته است و وزن بیت نیز با وزن بیت صورت سؤال متفاوت است].

بررسی سایر گزینه‌ها:

بیت گزینۀ (۱) بدون اعمال اختیارات شاعری مورد نظر، با بیت سؤال کاملاً هم‌وزن است و وزن سایر ابیات نیز، با اعمال اختیارات وزنی «ابدال» یا «بلند بودن هجای پایان مصراع»، با وزن بیت صورت سؤال، یکسان است؛ بدین صورت:

()

می	د	ز	می	جا	ب	ت	دَس	عَم	ز	ک	آ	کو
—	U	U	—	—	U	U	—	—	U	U	—	—
می	د	ز	یی	را	ت	ل	وَص	ب	ل	ط	دَر	یا
—	U	U	—	—	U	U	—	—	U	U	—	—
فَع	مستفعل			مستفعل				مستفعل				

بیت، بدون اعمال اختیارات وزنی مورد نظر، با بیت سؤال کاملاً وزن یکسان دارد.

(۲)

خُشْ	رَا	بَر	دِل	تُ	رِ	هَجْ	نَم	کُ	کِ	زِی	رَو
-	-	-	-	U	U	-	-	U	U	-	-
تَشْ	مَدَ	دَر	آ	نَدَ	زَ	تَن	نَم	کُ	چ	یَم	گَو
-	-	-	-	U	U	-	-	U	U	-	-
فَعْ	مفعول			مستفعل			مستفعل				

وزن بیت، در اصل به صورت « - / U U - / U U - / U U - : مستفعلُ مستفعلُ مستفعلُ فَع » است - که با وزن بیت سؤال نیز کاملاً منطبق و یکسان است -؛ اما در رکن سوم هر دو مصراع، با استفاده از اختیار وزنی «ابدال»، به جای رکن «مستفعل: - / U U -»، رکن «مفعول: - مَفعُول -» به کار رفته است.

3

کِی	سَب	زِ	کِ	اِم	رِو	زِ	تِ	مِا	شِا	گِ	ه	تِست
—	—	U	U	—	—	U	U	—	—	U	U	—
فِر	دِا	هَ	مِ	اَز	خِا	کِ	تِ	بِر	خِا	هَد	—	رُست
—	—	U	U	—	—	U	U	—	—	—	—	—
مستفعل			مستفعل			مستفعل			مستفعل			فِع

(۴)

ای	تیه	ر	با	را	ن	غ	مَت	خو	ن	د	ل	ما	ریه	خ	ت
-	-	U	-	-	U	U	-	-	U	U	U	-	-	U	U
نَگ	ذا	شت	طو	فا	ن	غ	مَت	خو	ن	د	لی	نا	ریه	خ	ت
-	-	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	-	-	U	U
مستفعلن			مستفعلن			مستفعلن			مستفعلن			مستفعلن			

وزن بیت (- U - - / - U - - / - U - - / - U - - : مستفعلن مستفعلن مستفعلن مستفعلن)، یک وزن

همسان تک پایه ای (تکراری) است که در رکن پایانی هر دو مصراع آن، اختیار وزنی «بلند بودن هجای پایان مصراع» صورت گرفته است. بنابراین، در این بیت، «۲» اختیار وزنی به کار رفته است.

(علوم و فنون ادبی (۲) - درس ۸ / علوم و فنون ادبی (۳) - درس ۸؛ سطح دشواری: دشوار)

۳۵. گزینه ۳ درست است.

تقطیع هجایی و وزن بیت:

تَش	ن	گ	را	ک	خا	ر	هَج	ر	نَ	هَد
-	U	-	-	U	-	U	-	U	U	U
ل	ب	گُل	رَن	گ	او	شَ	را	ب	د	هَد
U	U	-	-	U	-	U	-	U	U	-
فاعلاتن			مفاعِلن			فَعْلَن				

اختیارات وزنی: آوردن فاعلاتن به جای فعاتلن در رکن آغازین مصراع اول / بلند بودن هجای پایان مصراع اول / ابدال: ندارد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱)

غَـ	مَـ	اَوْ	زَا	چَـ	نَـ	قَـ	وِی	أَفْ	تَادْ
U	U	—	—	U	—	U	—	—	U
تَا	دَـ	لَمْ	دَا	یَـ	مَشْ	کَـ	بَا	بَـ	دَـ
—	U	—	—	U	—	U	—	U	—
فَعْلَاتِنِ			مَفَاعِلِنِ			فَعْلُنْ			

اختیارات وزنی: آوردن فاعلاتن به جای فعاتلن در رکن آغازین مصراع دوم / بلند بودن هجای پایان مصراع اول / ابدال: استفاده از رکن «فَعْلَن: ب» به جای «فَعْلَن: -» در رکن پایانی مصراع اول

(۲)

تیه	ر	چَش	مَش	ک	کَم	خَ	طا	کَر	دَسْت
—	U	—	—	U	—	U	—	—	U
ما	ل	ش	عا	ش	قلا	صَ	وا	ب	د
—	U	—	—	U	—	U	—	U	U
فاعلاتن			مفاعِلن			فَعْلَن			

اختیارات وزنی: آوردن فاعلاتن به جای فعلاتن در رکن آغازین هر دو مصراع / بلند بودن هجای پایان مصراع اول / ابدال: استفاده از رکن «فَعْلُن: َـ» به جای «فَعْلُن: ُـ» در رکن پایانی مصراع اول (۴)

با	ز	چُن	دَر	کِ	شَد	نِ	قا	بَر	رَوِ
—	U	—	—	U	—	U	—	—	—
هَد	م	کَف	فا	ر	را	جَ	وا	ب	هَد
U	U	—	—	U	—	U	—	U	—
فاعلاتن	مفاعلاتن	فَعْلُن							

اختیارات وزنی: آوردن فاعلاتن به جای فعلاتن در رکن آغازین مصراع اول / بلند بودن هجای پایان مصراع اول / ابدال: استفاده از رکن «فَعْلُن: َـ» به جای «فَعْلُن: ُـ» در رکن پایانی مصراع اول (علوم و فنون ادبی (۳) - درس ۸؛ سطح دشواری: متوسط)

۳۶. گزینه ۲ درست است.

در ابیات «الف» و «ت» و نیز در ابیات «پ» و «ث» اختیارات وزنی کاملاً یکسان و مشابه به کار رفته است؛ بدین صورت: بررسی اختیارات وزنی مشترک در ابیات «الف» و «ت»:

بیت «الف»:

تُ	یَ	قِیَ	مِی	دَا	کِ	آ	از	جَا	نِ	مُود
—	U	—	—	—	U	—	—	—	U	—
هَر	چ	دَر	هَر	دُ	جَ	هَا	جا	نَا	نِ	مُود
—	U	—	—	—	U	—	—	—	U	—
فاعلاتن	مفاعلاتن	فاعلاتن								

اختیارات وزنی: بلند بودن هجای پایان مصراع (در هر دو مصراع)

بیت «ت»:

گِ	رِه	چَ	گو	نِ	گُ	شا	یَم	زِ	سِر	رِ	خُد	کِ	زِ	چَرخ
U	—	U	—	U	U	—	—	U	—	U	—	U	U	—
هَ	زَا	ر	گو	نِ	گِ	رِه	دَر	فِ	تَا	د	دَر	سُ	خَ	نَم
U	—	U	—	U	U	—	—	U	—	U	—	U	U	—
مفاعلاتن	فاعلاتن	مفاعلاتن												

اختیارات وزنی: بلند بودن هجای پایان مصراع (در مصراع اول)

بررسی اختیارات وزنی مشترک در ابیات «پ» و «ث»:

بیت «پ»:

هَد	م	دُش	وا	ری	ی	ت	آز	ط	مَد	عَسْت
U	U	—	—	U	U	—	—	U	U	—
تَر	کِ	خُد	گُف	تَد	نُ	آ	سَا	رَف	تَن	—
—	U	—	—	U	U	—	—	—	—	—
فاعلاتن	مفاعلاتن	فاعلاتن								

اختیارات وزنی: آوردن فاعلاتن به جای فعلاتن (در رکن آغازین مصراع دوم) / بلند بودن هجای پایان مصراع (در مصراع اول) / ابدال: استفاده از رکن «فَعْلُن: بَ» به جای «فَعْلُن: رُ» (در رکن پایانی مصراع دوم) بیت «ث»:

وا	ک	بَر	طَر	ر	ی	زِی	رُ	زَ	بَ	رَت	دَسَ	ت	گُ	شاد
-	U	-	-	U	U	-	U	U	U	-	-	U	U	-
آز	پَ	سُ	پِی	ش	بَ	رو	نا	وَ	کِ	مُز	گا	نا	یَد	-
-	U	U	-	U	U	-	-	U	U	-	-	-	-	-
فاعلاتن				فعلاتن				فعلاتن				فَعْلُن		

اختیارات وزنی: آوردن فاعلاتن به جای فعلاتن (در رکن آغازین هر دو مصراع) / بلند بودن هجای پایان مصراع (در مصراع اول) / ابدال: استفاده از رکن «فَعْلُن: بَ» به جای «فَعْلُن: رُ» (در رکن پایانی مصراع دوم) بررسی اختیارات وزنی در سایر ابیات: بیت «ب»:

ما	ه	رُ	خا	زا	ف	تا	ب	پَر	دِ	بَ	رَدَ	داز
-	U	U	-	-	U	-	U	-	U	U	-	U
وِی	هَ	م	فِت	ن	فُ	رو	نِ	شَا	کِ	تَ	وا	نی
-	U	U	-	U	U	-	U	-	U	U	-	-
مفتعلن				فاعلات				مفتعلن				فَع

اختیارات وزنی: بلند بودن هجای پایان مصراع (در مصراع اول) علوم و فنون ادبی (۳) - درس ۸؛ سطح دشواری: متوسط و نسبتاً دشوار

۳۷. گزینه ۳ درست است.

در هیچ یک از واژه‌های این بیت، «ایهام تناسب» به کار نرفته است. بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) وزن مشترک بیت سؤال و بیت گزینه (۱): «- - / - - U U / - - U U / - - U -»: فاعلاتن فعلاتن فعلاتن فَعْلُن

(۲) اختیارات وزنی به کار رفته در بیت: ۱- آوردن فاعلاتن به جای فعلاتن: در رکن آغازین هر دو مصراع ۲- ابدال: استفاده از رکن «فَعْلُن: -» به جای «فَعْلُن: U U -» در رکن پایانی هر دو مصراع [وزن بیت، در اصل به صورت «U U - / - - U U / - - U U / - - U U -» بوده؛ اما شاعر به جای رکن «U U -» فعلاتن در آغاز هر دو مصراع، از رکن «- - U -» فاعلاتن استفاده کرده است. به علاوه، با استفاده از اختیار وزنی «ابدال»، به جای «فَعْلُن: U U -» در رکن پایانی هر دو مصراع، از رکن «فَعْلُن: بَ» استفاده کرده است؛ به عبارتی، به جای دو هجای کوتاه کنار هم در رکن پایانی، یک هجای بلند به کار برده است.]

(۴) مفهوم مشترک بیت سؤال و بیت گزینه (۴): شیفتگی عاشق سوخته دل به معشوق و نقش بستن داغ عشق بر جبین او (ترکیبی علوم و فنون ادبی (۲ و ۳)؛ سطح دشواری: دشوار)

۳۸. گزینه ۳ درست است.

مفهوم بیت اول: ملامت کشی عاشق؛ عاشق در راه عشق به معشوق، سرزنش‌ها و ملامت‌های عیب‌جویان را به جان می‌خرد و از تحمل ملامت‌ها شاد و خرسند است.

مفهوم بیت دوم: مورد ملامت و سرزنش واقع شدن عاشق در راه عشق؛ عشق به معشوق با ملامت و سرزنش دیگران همراه است. بررسی مفهوم مشترک ابیات در سایر گزینه‌ها:

- (۱) پیغام‌رسانی باد صبا (نسیم سحرگاهی)؛ باد صبا (نسیم سحرگاهی) پیک بین عاشق و معشوق و رساننده پیام آن‌ها به یکدیگر است.
 - (۲) حال عاشق دردمند را تنها عاشق دردمند می‌فهمد؛ تنها کسی از حال عاشق مهجور و دردمند خبر دارد که خودش به درد عشق گرفتار شده باشد.
 - (۴) عاشق لحظه‌ای از یاد معشوق فارغ نیست؛ عاشق همیشه و در همه حال به معشوق توجه دارد و معشوق لحظه‌ای از دل و خاطر عاشق بیرون نمی‌رود.
- (علوم و فنون ادبی (۱) - درس ۱۱ / علوم و فنون ادبی (۲) - درس‌های ۵، ۶ و ۷؛ سطح دشواری: متوسط و نسبتاً دشوار)
- ۳۹. گزینه ۴ درست است.**

مفهوم بیت سؤال: ستایش معشوق به وفاداری و نگه داشتن عهد و پیمان؛ سخن از معشوق وفادار
مفهوم بیت گزینه (۴): نکوهش معشوق به بی‌وفایی و نگه نداشتن عهد و پیمان؛ سخن از معشوق بی‌وفا و بدعهد؛ بیان عدم پای‌بندی معشوق به عهد و وفا
بررسی مفهوم سایر گزینه‌ها:

- (۱) وفاداری عاشق به معشوق در همه حال (چه در صورت وفاداری معشوق و چه در صورت عدم وفاداری معشوق)
 - (۲) وفاداری عاشق به معشوق و توصیه او به معشوق برای پای‌بندی به وفا و عهد
 - (۳) ستایش خود (عاشق) به سبب وفاداری به عهد و دوستی؛ سخن از وفاداری خود به عهد و پیمان
- (علوم و فنون ادبی (۲) - درس ۶؛ سطح دشواری: متوسط)
- ۴۰. گزینه ۱ درست است.**
- مفهوم بیت: جهان مادی و دوزخ، نتیجه توجه به جسم (عالم جسمانی) است و جهان معنوی و بهشت، حاصل توجه به جان و روح (عالم روحانی) است.
- مفهوم مشترک بیت سؤال و سایر گزینه‌ها: لزوم نادیده گرفتن و ترک وجود مادی برای رسیدن به معشوق حقیقی؛ فانی عارفانه؛ فانی شدن از خود برای رسیدن به معشوق حقیقی
(علوم و فنون ادبی (۲) - درس ۵؛ سطح دشواری: متوسط)

جامعه‌شناسی

- ۴۱. گزینه ۳ درست است.**
- جامعه جهانی براساس ویژگی‌های فرهنگی و قدرت تأثیرگذاری جوامع مختلف، حالت‌های متفاوتی به خود می‌گیرد.
(جامعه‌شناسی (۲) - درس ۷، ص ۵۵؛ سطح دشواری: آسان)
- ۴۲. گزینه ۴ درست است.**
- به دلیل وابستگی اقتصادی کشورهای استعمارزده به کشورهای استعمارگر، مبادلات تجاری در سطح جهانی نامتعادل می‌شود.
- با شکل‌گیری نهادهای بین‌المللی و بازارهای مشترک منطقه‌ای، سرمایه‌گذاری شرکت‌های بین‌المللی به منطقه‌ای خاص محدود نمی‌شود.
- تمرکز قدرت رسانه در دست چند شرکت یا چند فرد قدرتمند، موجب تضعیف سازوکارهای دموکراسی می‌شود.
(جامعه‌شناسی (۲) - درس ۸، ص ۶۶، ۶۸ و ۷۰؛ سطح دشواری: متوسط)
- ۴۳. گزینه ۲ درست است.**
- لیبرالیسم اولیه با تأکید بر شعار آزادی، به‌ویژه آزادی اقتصادی، راه استثمار را برای صاحبان ثروت باز کرد و عدالت را نادیده گرفت.
- ریکاردو معتقد است: «اگر حکومتگران بگذارند سرمایه، پرسودترین راه خود را دنبال کند، پیشرفت کشور را به بهترین وجه تأمین خواهند کرد.
- سوسیالیسم به مالکیت خصوصی معتقد است ولی برخلاف سرمایه‌داری آن را مطلق نمی‌داند.
- مارکس و مارکسیست‌ها طبقه و نظام طبقاتی را محصول سرمایه‌داری می‌دانستند و به آن انتقاد داشتند.
(جامعه‌شناسی (۲) - درس ۹، ص ۷۱ و ۷۶ و ۷۷ و ۸۰؛ سطح دشواری: متوسط)

۴۴. گزینه ۴ درست است.

بررسی گزینه نادرست:

در دیگچه همانندسازی (دوران مدرن) تعداد کثیری از گروه‌های درگیر قومی نژادی در ارتباط با هم یک فرهنگ مختلط می‌سازند. سایر موارد در تمام گزینه‌ها و عبارت اول گزینه (۴)، مربوط به دوران پسامدرن هستند. (جامعه‌شناسی (۳) - درس ۸، ص ۸۴ تا ۸۶؛ سطح دشواری: دشوار)

۴۵. گزینه ۱ درست است.

اگر فرهنگ‌ها را فقط از منظر مردمی که آن را پذیرفته‌اند، ببینیم و مطالعه کنیم، امکان مقایسه و داوری فرهنگ‌ها و ارزش‌های از دست می‌رود.

(جامعه‌شناسی (۳) - درس ۶، ص ۶۵؛ سطح دشواری: متوسط)

۴۶. گزینه ۲ درست است.

الف) سکولاریسم پنهان بخش‌هایی از باورهای معنوی و دینی را در خدمت اهداف دنیوی و این جهانی قرار می‌دهند و از توجه یا عمل به بخش‌های دیگر سرباز می‌زنند. رویکرد گزینشی جهان غرب به ابعاد معنوی و دینی جهان، سبب پیدایش و رشد برخی نهضت‌های جدید دینی مانند پروتستان‌تیسیم شد. یعنی ارزش نماز به حرکات ورزشی تقلیل داده می‌شود. (یعنی علت این تفکر سکولاریسم پنهان و رویکرد گزینشی است.)

ب) هنر قرون وسطی، بر بعد معنوی و آسمانی انسان تأکید می‌کرد و نقاشان، چهره انسان‌های اسوه را در هاله‌ای از قداست ترسیم می‌کردند؛ اما هنر مدرن، بر بعد جسمانی و زیبایی بدنی تمرکز می‌کند.

پ) فروریختن اقتدار کلیسا سبب شد تا در دوران رنسانس، پادشاهان و قدرت‌های محلی به‌عنوان رقیبان دنیاطلب کلیسا، فرصت بروز و ظهور پیدا کنند. این رقیبان به‌دلیل رویکرد دنیوی خود و برای حذف کلیسا، به جای انتقاد به عملکرد آباء کلیسا به تدریج دخالت دین را در امور دنیوی انکار کردند.

(جامعه‌شناسی (۲) - درس ۴ و ۶، ص ۳۹، ۴۰ و ۴۷؛ سطح دشواری: متوسط)

۴۷. گزینه ۳ درست است.

- در دوره رنسانس فرهنگ غرب برای بسط و گسترش ابعاد دنیوی خود، به سوی حذف پوشش دینی گام برداشت و به تفسیر غیرتوحیدی فرهنگ یونان و روم باستان بازگشت.

- آثار فرهنگ جدید غرب به تدریج در زندگی اجتماعی مردم نمودار شد. یعنی از ریشه‌ها به تنه، شاخه‌ها و برگ‌ها رسید. عقاید و ارزش‌های بنیادین غرب آثار خود را از طریق هنر، دین و فلسفه‌های جدید به تدریج در عرصه‌های علم و فناوری و صنعت، اقتصاد، حقوق و سیاست آشکار کردند.

- بسیاری از نخبگان کشورهای اسلامی تا قبل از انقلاب اسلامی، برای مقابله با سلطه استعمار، از مکاتب و روش‌های غربی مانند ناسیونالیسم (ملّی‌گرایی) یا مارکسیسم استفاده می‌کردند. این مکاتب وحدت امت اسلامی را مخدوش می‌کردند، ولی مورد حمایت مردمی که در دامان فرهنگ اسلام تربیت یافته بودند، قرار نمی‌گرفتند.

(جامعه‌شناسی (۲) - درس ۵ و ۶، ص ۲۹، ۵۰ و ۵۱؛ سطح دشواری: دشوار)

۴۸. گزینه ۱ درست است.

- از آنجا که بیشتر کشورهای صنعتی و ثروتمند در نیمکره شمالی زمین و اغلب کشورهای فقیر در نیمکره جنوبی قرار دارند، از تقابل کشورهای فقیر و غنی به تقابل شمال و جنوب یاد می‌کنند.

- جوامع غربی با سرمایه‌گذاری‌های مشترک و معاهدات بین‌المللی، انتقال ثروت از کشورهای پیرامون به کشورهای مرکز را آسان می‌کنند.

- دو اصطلاح استعمارگر و استعمارزده را کسانی به کار می‌برند که چالش و نزاع بین کشورهای غنی و فقیر را به ابعاد اقتصادی محدود نمی‌کنند و به ابعاد فرهنگی آن نیز توجه دارند. از نظر این گروه، مشکل کشورهای فقیر نه فقط ضعف اقتصادی و صنعتی بلکه خودباختگی فرهنگی آنهاست.

- جهنمی‌ترین جنگ قرن بیستم، جنگ ویتنام بود.

(جامعه‌شناسی (۲) - درس ۱۰، ص ۸۴، ۸۸ و ۸۹؛ سطح دشواری: متوسط)

۴۹. گزینه ۴ درست است.

بررسی موارد نادرست:

(ب) امروزه از ابزارهای تشویقی، کمتر از ابزارهای اقناعی استفاده می‌شود.

(ت) جامعه‌شناسان انتقادی، یافتن راهی برای داوری علمی درباره ارزش‌های اجتماعی به‌ویژه در عرصه سیاست و قدرت را ضروری می‌دانند و دست شستن از این آرمان بزرگ را مرگ سیاست و بن‌بست زندگی انسان معرفی می‌کنند.

(جامعه‌شناسی (۳) - درس ۶، ص ۵۸ و ۶۷؛ سطح دشواری: دشوار)

۵۰. گزینه ۳ درست است.

آیا حذف مالکیت خصوصی راه‌حل مناسبی برای برقراری عدالت در جامعه است؟ آیا عدالت به معنای برابری است؟ این دو پرسش انتقادهایی هستند که از طرف رویکرد سوم یا دیدگاه طرفداران عدالت اجتماعی به دیدگاه دوم، همان رویکرد مخالفان قشربندی اجتماعی یا طرفداران عدالت اقتصادی شده است. (ردّ بخش اول گزینه (۱) و بخش دوم گزینه (۲))

- جامعه چگونه انگیزه برعهده گرفتن نقش‌های مناسب و پس از آن انگیزه انجام وظایف این نقش‌ها را در افراد ایجاد می‌کند؟ پاسخ طرفداران قشربندی برای توجیه ضرورت قشربندی

برخی جامعه‌شناسان، قشربندی اجتماعی را جهانی و ضروری می‌دانند؛ آنان کارکردهای قشربندی را با طرح چند سؤال و پاسخ به آن‌ها، شرح می‌دهند؛ مانند اینکه جامعه چگونه انگیزه برعهده گرفتن نقش‌های مناسب و پس از آن انگیزه انجام وظایف این نقش‌ها را در افراد ایجاد می‌کند؟

- آیا نقش‌هایی که مزایای اجتماعی کمتری دریافت می‌کنند، لزوماً راحت‌تر و خوشایندترند؟ انتقاد به دیدگاه طرفداران قشربندی اجتماعی

(جامعه‌شناسی (۲) - درس ۷، ص ۷۶، ۷۸ و ۷۹؛ سطح دشواری: دشوار)

۵۱. گزینه ۴ درست است.

فلسفه‌های روشنگری ← سکولاریسم از لایه‌های سطحی فرهنگ غرب به لایه‌های عمیق آن تسری داد. (الف)

لیبرالیسم ← آزادی انسان از همه ارزش‌های متعالی که مستقل از او باشد. (ب)

افول تجربه‌گرایی، نفی تجربه، نفی عقل و وحی ← معرفت‌شناسی پایان قرن ۲۰ (ت)

رویکرد گزینشی جهان غرب به ابعاد معنوی و دینی جهان ← پروتستان‌تسیم (پ)

(جامعه‌شناسی (۳) - درس ۷، ص ۷۹؛ سطح دشواری: دشوار)

۵۲. گزینه ۳ درست است.

- افتراق سوسیالیسم و کمونیسم ← به مالکیت خصوصی معتقد است.

- پیامد غلبه فرهنگ سلطه در سطح جهانی ← چالش‌های درون فرهنگی

- بازیگران صحنه روابط بین‌المللی ← فرهنگ‌ها و تمدن‌ها

- اشتراک سازمان کنفرانس اسلامی و جنبش عدم تعهد ← مقاومت در برابر سیاست‌های جهانی‌سازی اقتصادی

(جامعه‌شناسی (۲) - درس ۷، ۸، ۹ و ۱۰؛ سطح دشواری: متوسط)

۵۳. گزینه ۱ درست است.

الف ← قلمرو آرمانی

ب ← عدم توان رویکرد تبیینی در مطالعه فضیلت‌ها و رذیلت‌های سیاسی

پ ← فضیلت‌ها و رذیلت‌های سیاسی

ت ← ظرفیت رویکرد تفسیری در مطالعه معانی

ث ← قلمرو واقعی

(جامعه‌شناسی (۳) - درس ۶، ص ۶۵ و ۶۶؛ سطح دشواری: دشوار)

۵۴. گزینه ۲ درست است.

بررسی گزینه نادرست:

در این رویکرد (حوزه برابری و مدل کمونیستی) نقطه شروع رقابت‌ها یکسان می‌شود، اما به دلیل اینکه انگیزه رقابت از بین می‌رود، راه پیشرفت مادی مسدود می‌گردد.

(جامعه‌شناسی (۳) - درس ۷، ص ۷۲ و ۷۳؛ سطح دشواری: متوسط)

۵۵. گزینه ۴ درست است.

- نظریه آمریکایی بومی و آفریقایی تبار ← پیامد هر گروه و جامعه‌ای می‌خواهد از چشم خودش به خود بنگرد نه از چشم دیگران.
- فاصله میان وضع موجود و وضع مطلوب ← ظهور جامعه‌شناسی انتقادی علت
- نابرابری‌های اجتماعی در دیدگاه جامعه‌شناسان ← پیامد توزیع نابرابر مزایای اجتماعی
- ارزش خود را از ارزش غایی می‌گیرد ← معنا ارزش واسطه‌ای
- (جامعه‌شناسی (۳) - درس ۶ تا ۸؛ سطح دشواری: دشوار)

روان‌شناسی

۵۶. گزینه ۱ درست است.

- تعارض - گرایش - گرایش: تعارض ناشی از ناتوانی در تصمیم‌گیری برای انتخاب دو موضوع جذاب و خواستنی است. به این نوع تعارض اصطلاحاً تعارض گرایش - گرایش گویند. (عبارت سوم)
- تعارض گرایش - اجتناب: تعارض بین دو وجه خوشایند و ناخوشایند یک امر است که به این نوع تعارض اصطلاحاً تعارض گرایش - اجتناب گویند. (عبارت دوم)
- تعارض اجتناب - اجتناب: در تعارض اجتناب، شخص مجبور است که از بین دو هدف یا امر منفی، یکی را انتخاب کند. (عبارت اول و چهارم)
- (درس ۶، ص ۱۵۱ و ۱۵۲؛ سطح دشواری: متوسط)

۵۷. گزینه ۲ درست است.

- کارشناس اول ← اسناد به تمرین ← ناپایدار، قابل کنترل و درونی است.
- کارشناس دوم ← اسناد به استعداد ← پایدار، غیرقابل کنترل و درونی است.
- (درس ۷، ص ۱۷۴ و ۱۷۵؛ سطح دشواری: دشوار)

۵۸. گزینه ۱ درست است.

- عبارت اول: ملاک او برای چنین تصمیمی خطر از دست دادن جایزه است.
- عبارت دوم: مینا علی‌رغم نارضایتی که از کلاس موسیقی دارد، چون برایش هزینه کرده، حاضر نیست آن را به تعویق بیندازد؛ بنابراین ملاک او هزینه‌هایی است که قبلاً کرده است.
- عبارت سوم: لیل با بررسی تمام مشخصات کتاب به جهت آسان‌تر کردن خرید خود از نظر رفت‌وآمد و ترافیک و... نمایشگاه مجازی را انتخاب می‌کند و از این مزیت برخوردار می‌گردد.
- (درس ۶، ص ۱۴۱؛ سطح دشواری: دشوار)

۵۹. گزینه ۱ درست است.

- ناهماهنگی شناختی: اگر رفتار و باورمان هماهنگ نباشد، فرد دچار ناهماهنگی ذهنی می‌شود که به آن ناهماهنگی شناختی می‌گویند. در واقع، وقتی شخص دارای دو شناخت همزمان و در تضاد باشد، می‌گویند او دارای ناهماهنگی شناختی است. (در عبارت اول، فرد علی‌رغم این که می‌گوید به شغل آتش‌نشانی علاقه دارد، در مأموریت‌های سخت شرکت نمی‌کند).
- هدف: هر چیزی است که انسان سعی دارد به آن برسد و فکر می‌کند برای او مؤثر و مفید است. حرکت در مسیر دستیابی به هدف، نوعی موفقیت تلقی می‌شود؛ در نتیجه، فرد تحت تأثیر موانع زودگذر و عواملی همچون خستگی قرار نمی‌گیرد. انتخاب هدف، امید به موفقیت را به همراه می‌آورد. (در عبارت دوم، محمد به دلیل رسیدن به موفقیت در پروژه خود، از پرسشنامه استفاده کرده است؛ یعنی مسیر خود را هدفمند ساخته است).
- باور: اعتقاد راسخ و واقعی به بودن یا نبودن چیزی یا انجام‌پذیر بودن یا انجام‌ناپذیر بودن کاری (در عبارت سوم، باور رزمندگان اسلام منجر به پیروزی آنان شده است).
- (درس ۷، ص ۱۶۵، ۱۶۸ و ۱۶۹؛ سطح دشواری: متوسط)

۶۰. گزینه ۴ درست است.

- سوگیری تأیید: در این قاعده غلط، فرد از اطلاعاتی که دیدگاهش را تأیید کند، استفاده می‌کند. مانند مربی رضا که با وجود شواهد مبنی بر کم‌کاری شاگردانش، معتقد است که آن‌ها همیشه سخت‌کوش هستند. (عبارت دوم)

- اعتماد افراطی: برخی از تصمیم‌گیرندگان، به قضاوت‌ها و روش‌های تصمیم‌گیری خود اعتماد بیش از حد دارند. در نتیجه تصمیم‌گیری آن‌ها غلط از آب درمی‌آید. مانند مجید که فکر می‌کند همیشه بدون مربی پیروز خواهد بود. (عبارت چهارم)

- کوچک شمردن خود: کوچک شمردن خود، دست کم گرفتن خود، عصبانی بودن، ترسو بودن و اعتمادبه‌نفس پایین مانع تصمیم‌گیری درست می‌شود. مانند آرش که با وجود گذراندن موفقیت‌آمیز دورهٔ رانندگی، رانندگی نمی‌کند. (عبارت سوم)

- کنترل نکردن هیجانات: در موقعیت تصمیم‌گیری، با افراد و حالت‌های مختلفی مواجه می‌شویم. افراد مختلف، واکنش‌های هیجانی متفاوتی در ما ایجاد می‌کنند. این واکنش‌های عاطفی، به دلیل زودگذر بودن، نمی‌تواند ملاک تصمیم‌گیری باشد. افرادی که قادر به کنترل هیجان‌های خویش نباشند، به‌طور مداوم با شکست در تصمیم‌گیری روبه‌رو می‌شوند؛ مانند مربی فوتبالی که به‌دلیل ابراز احساسات منفی تماشاگران، بهترین بازیکن زمین را تعویض می‌کند. (عبارت اول)

(درس ۶، ص ۱۴۹ و ۱۵۰؛ سطح دشواری: دشوار)

۶۱. گزینه ۳ درست است.

- کسانی که شکست را به عوامل پایدار، مانند استعداد و دشواری تکلیف، نسبت می‌دهند، در آینده اگر شکست بخورند، دچار یأس و ناامیدی خواهند شد.

- وقتی یادگیرندگان، شکست را به چیزی نسبت می‌دهند که نمی‌توانند آن را کنترل کنند، (مانند توانایی پایین و دشواری تکلیف)، انگیزهٔ بسیار کمی برای جبران آن خواهند داشت.

(درس ۷، ص ۱۷۵ و ۱۷۶؛ سطح دشواری: آسان)

۶۲. گزینه ۴ درست است.

انتخاب یخچال از بین چهار یخچال موجود ← شناسایی تعداد انتخاب‌ها یا اولویت‌های آن تصمیم ← مرحلهٔ دوم ابراز رضایت از خرید یخچال انتخاب‌شده ← بررسی پیامدها و نتایج اجرای اولویت مورد نظر ← مرحلهٔ هفتم

(درس ۶، ص ۱۴۸؛ سطح دشواری: متوسط)

۶۳. گزینه ۱ درست است.

نکتهٔ قابل توجه در انتخاب اهداف این است که برای رسیدن به اهداف بالاتر باید آن را به اهداف کوچک‌تر و قابل وصول تقسیم کنیم؛ به گونه‌ای که قدم به قدم و آرام‌آرام به اهداف مورد نظر برسیم. اگر از ابتدا اهداف را بالا و دست‌نیافتنی انتخاب کنیم؛ هرگز نمی‌توانیم به آن‌ها دست یابیم و از تلاش باز می‌مانیم. همچنین اگر اهداف را بسیار کوچک، بی‌ارزش و زودگذر انتخاب کنیم، هرگز انگیزهٔ تلاش و عمل ایجاد نمی‌شود؛ زیرا از انجام آن‌ها احساس ارزشمندی افتخار و غرور نمی‌کنیم.

(درس ۷، ص ۱۶۸؛ سطح دشواری: متوسط)

۶۴. گزینه ۳ درست است.

- عبارت اول نادرست است؛ زیرا کلام حضرت علی (ع) اشاره به تصمیم‌گیری دارد نه حل مسئله.

- عبارت دوم نادرست است؛ زیرا در تصمیم‌گیری با اولویت‌ها سروکار داریم و در حل مسئله با راه‌حل‌ها.

- عبارت سوم درست است.

- عبارت چهارم نادرست است؛ زیرا تصمیم‌گیری یکی از عالی‌ترین و پیچیده‌ترین فعالیت‌های شناختی انسان است که در آن با اولویت‌ها سروکار داریم.

(درس ۶، ص ۱۳۷؛ سطح دشواری: متوسط)

۶۵. گزینه ۲ درست است.

- ناهماهنگی شناختی و درماندگی آموخته‌شده از عوامل کاملاً منفی مؤثر بر نگرش محسوب می‌شوند.

- اراده از عوامل مثبت مؤثر بر نگرش محسوب می‌شود.

- در درماندگی آموخته‌شده فرد اطمینان به خود را از دست می‌دهد، به ناتوانی خود اذعان می‌کند و توان حرکت و خلاقیت از او سلب شده به موجودی بی‌تحرك و خنثی تبدیل می‌شود؛ یعنی احساس می‌کند کنترل اوضاع از دستش خارج شده است.

آن‌ها فکر می‌کنند هر کاری انجام دهند به موفقیت نمی‌رسند. یعنی پیامدهای رفتار را مستقل از خود رفتار می‌دانند؛ در نتیجه، این اعتقاد در فرد ایجاد می‌شود که رویدادها در کنترل او نیستند و نتایج به دست‌آمده ارتباطی با کار آن‌ها ندارند و مستقل از عمل ایشان هستند.

- افراد در صورت برخورداری از ادراک کنترل می‌خواهند خود را از پیامدهای ناگوار دور کنند، یعنی از هر چه که سختی و درد دارد، دوری نمایند.

(درس ۷، ص ۱۷۳؛ سطح دشواری: دشوار)

۶۶. گزینه ۳ درست است.

در تصمیم‌گیری‌های پیچیده و مهم از روش‌های میان‌بر استفاده کنید؛ زیرا استفاده از این روش‌ها «حذف تک‌تک جنبه‌ها» کمک‌کننده خوبی است.

موقعیت‌های پرخطر را بشناسید مانند؛ پاسخ به پیام‌های ناشناس در فضای مجازی، اعتماد بیش از حد به دیگران، مخفی کردن موضوع مهم از والدین - به تنهایی در فضای تاریک رفتن و.....

در متون دینی هموار به پرهیز از تصمیم‌گیری‌های احساسی اشاره شده است. با مراجعه به قرآن کریم و یا سخنان بزرگان می‌توان آن‌ها را مشاهده کرد.

(درس ۶، ص ۱۴۵ و ۱۵۳؛ سطح دشواری: متوسط)

۶۷. گزینه ۳ درست است.

در انگیزه بیرونی، عامل خارجی فرد را به انجام دادن کاری خاص بر می‌انگیزد. (عبارت اول)

در انگیزه درونی، فرد کار یا فعالیت را به خاطر خود آن چیز انجام می‌دهد؛ زیرا به آن کار علاقه دارد، برایش جالب است و با نیازهای فطری او مطابقت دارد. (عبارت دوم)

هر نگرش دارای یک عنصر شناختی، یک عنصر احساسی و یک عنصر آمادگی برای عمل است. نگرش‌های دوران کودکی هماهنگ با نگرش‌های خانواده است. این نگرش‌ها در مدرسه نیز از هماهنگی برخوردار است؛ زیرا مدرسه نیز معمولاً در همان محیط زندگی کودک قرار دارد؛ اما نگرش‌ها در دوران تحصیل دانشگاهی امکان، بیشترین تغییر را پیدا می‌کنند.

افراد در صورت برخورداری از ادراک کنترل می‌خواهند خود را از پیامدهای ناگوار دور کنند، یعنی از هر چه که سختی و درد دارد، دوری نمایند.

(درس ۷، ص ۱۶۳، ۱۷۲ و ۱۷۳؛ سطح دشواری: متوسط)

۶۸. گزینه ۱ درست است.

- تصمیم‌گیری وابسته: یعنی به جای فکر کردن، از دیگران کورکورانه اطاعت کرده است. در این روش دلیل انتخاب فرد این است که دیگران چنین تصمیمی گرفته‌اند، درحالی‌که انتخاب دیگران ممکن است برای ما انتخاب مناسبی نباشد. (همرنگ جماعت شدن در این ضرب‌المثل اشاره به تصمیم‌گیری وابسته دارد).

- تصمیم‌گیری اجتنابی: در این سبک، فرد قصد دارد تصمیم بگیرد، ولی هیچ‌گاه تصمیم‌وی عملی نمی‌شود. به عبارت دیگر، فردی که دارای این سبک تصمیم‌گیری است؛ دست، دست می‌کند و کار امروز را به فردا می‌اندازد. افرادی که دارای این سبک تصمیم‌گیری هستند، بر این باورند که همه چیز خود به خود درست می‌شود؛ در نتیجه، زمان را از دست می‌دهند و مشکل آن‌ها بیشتر می‌شود. (ضرب‌المثل ذکرشده نیز به این موضوع اشاره دارد که فرد در تردید برای عملی کردن تصمیم خود است و کار خود را به سرانجام نمی‌رساند).

- تصمیم‌گیری احساسی: در این سبک، ملاک تصمیم‌گیری، عواطف و هیجانات زودگذر است. در تصمیم‌گیری برای ازدواج، احساسی عمل کردن می‌تواند پیامدهای ناگوار داشته باشد. احساسات، به دلیل زودگذر بودن، نمی‌تواند زیربنای تصمیم‌گیری باشد. (ازدواج صرفاً بر پایه معیارهای ظاهری مورد علاقه و در سن کم معمولاً در اثر احساسات شدید است که به این سبک تصمیم‌گیری اشاره دارد).

- تصمیم‌گیری تکانشی: در این سبک، فرد به‌صورت ناگهانی و باعجله و بدون محاسبه تصمیم می‌گیرد. در میان نوجوانان این‌گونه سبک - تصمیم‌گیری، زیاد دیده می‌شود که بلافاصله با پشیمانی همراه است. (مانند قتل‌های ناگهانی و بدون محاسبه)

- تصمیم‌گیری منطقی: زیربنای این تصمیم‌گیری، نه عجله و شتاب، نه احساسات و هیجان‌های زودگذر، نه اطاعت و پیروی

کورکورانه و نه اجتناب، بلکه اندیشیدن است. در این سبک، تصمیم‌گیرنده تمامی راهکارهای ممکن را می‌سنجد. سبک تصمیم‌گیری منطقی نه تنها در عوامل زیربنایی با سایر سبک‌ها فرق دارد، بلکه تابع یک روش قاعده‌مند و منظم است. در این سبک، فرد پله پله و طبق قوانین پیش می‌رود. (در شعر ذکر شده به اثر صبوری، عقل و آینده‌نگری در میسر شدن اهداف اشاره دارد تا بتوان به کمال چیزی رسید).

(درس ۶، ص ۱۴۳ الی ۱۴۷؛ سطح دشواری: دشوار)

۶۹. گزینه ۳ درست است.

ناهماهنگی بعد از تصمیم زمانی پیش می‌آید که فرد مجبور شود بین دو انتخاب مطلوب یکی را انتخاب کند که در این صورت، بعد از آن، فرد در مورد آنچه انتخاب کرده مزایا و در مورد آنچه رد کرده است، معایب را می‌شمارد.

(درس ۷، ص ۱۷۱، سطح دشواری: دشوار)

۷۰. گزینه ۱ درست است.

انتخاب همسر آینده، انتخابی مهم و پیچیده است.

عبارت دوم، انتخابی گروهی است (توسط انتخابات صورت می‌گیرد).

عبارت سوم، انتخابی گروهی معمولی و ساده محسوب می‌شود.

عبارت چهارم، انتخابی فردی است.

(درس ۶، ص ۱۳۹ و ۱۴۰؛ سطح دشواری: متوسط)

عربی

۷۱. گزینه ۳ درست است.

خطاها به ترتیب:

- «السَّمَاوَاتُ: آسمان‌ها» جمع است نه مفرد. (ردّ گزینه ۱)

- «نور: نور، روشنایی» (ردّ گزینه ۲)

- «كَمْشَكَاةٌ فِيهَا مَصْبَاحٌ: مثل چراغدانی است که در آن چراغی است» (ردّ گزینه ۴)

- «كَانَها كَوْكَبٌ: گویی آن یک ستاره است» (ردّ گزینه ۴)

(عربی (۲) - درس ۴؛ سطح دشواری: آسان)

۷۲. گزینه ۴ درست است.

خطاها به ترتیب:

(۱) برگردانند

(۲) پیشنهاد، بود، ترجمه نکردن مفعول مطلق (قطعاً)

(۳) ترجمه نشدن ضمیر «ها»

(عربی (۳) - درس ۴؛ سطح دشواری: متوسط)

۷۳. گزینه ۲ درست است.

خطاها به ترتیب:

(۱) تمساح‌ها / آن‌ها

(۳) وجود دارد / زیرا ترجمه نشده / نوک می‌زند

(۴) پاکیزه شدن / آن (ضمیر ه) ترجمه نشده / نوک می‌زند

(عربی (۲) - درس ۳؛ سطح دشواری: آسان)

۷۴. گزینه ۳ درست است.

خطاها به ترتیب:

«الْبَيْئَةُ اللَّتَى: محیط‌زیستی که» (ردّ گزینه ۱)

«إِنْ: اگر، چنانچه» / «اِسْتَمَرَّتْ [فعل شرط]: ادامه بیابد، ادامه یابد» (ردّ گزینه ۴)

«سَنَشَاهِدُ: مشاهده خواهی کرد، خواهی دید» (رَدّ گزینه‌های ۲ و ۴)
(عربی (۳) - درس ۴؛ سطح دشواری: متوسط)

۷۵. گزینه ۴ درست است.

خطاها به ترتیب:

(۱) «ما مِن: هیچ نیست» / «دَابَّة: جنبنده»

(۲) «يُقْتَر: برآورد می‌شود»

(۳) «كَانَ قَدْ سَجَلَ هدفًا: گلی زده بود» / «تَسَلَّل: آفساید»

(عربی (۲) - درس ۳؛ سطح دشواری: متوسط)

۷۶. گزینه ۲ درست است.

«نَعِيشُ: زندگی می‌کنیم» / «تَعَدَّى الظَّالِمِينَ: همچون ستمگران»

(عربی (۲) - درس ۴ / عربی (۳) - درس ۴؛ سطح دشواری: دشوار)

۷۷. گزینه ۲ درست است.

رَدّ سایر گزینه‌ها:

(۱) «إِنَّ: تأکید کل جمله است در صورتی در این گزینه تأکید چسبیده به فعل جمله و مفعول مطلق تأکیدی است.» /

«صَعُوبَة: سختی» / «فِي كُلِّ الْفُرْصِ: در همه فرصت‌ها»

(۳) «الْتِشَاؤُم: بدبینی»

(۴) «صَعُوبَة: سختی» / «فِي كُلِّ الْفُرْصِ: در همه فرصت‌ها» / «إِلَّا: فقط (تنها)»

(عربی (۳) - درس ۴؛ سطح دشواری: متوسط)

درک متن:

«موضوع کاهش آب‌های زیرزمینی در سال‌های اخیر موضوع مهمی شده است؛ زیرا این پدیده باعث ضررهای زیادی برای محیط‌زیست می‌شود و اینگونه کشاورزی و طبیعت بی‌شک می‌میرد. و شما می‌دانید که کشاورزی از علّت‌های اساسی پیشرفت کشور است. اولین عامل در کاهش آب‌های زیرزمینی مصرف بیش از حد آن‌ها است. و این امر علّتش افزایش جمعیت جهان و فعالیت‌های انسان در زمینه‌های کشاورزی و صنعتی است که منجر به آلودگی آب‌ها نیز می‌شود. علاوه بر این تغییر در کاربری زمین‌ها از کشاورزی به مسکونی و صنعتی سیستم طبیعت و تعادل آن را بر هم زده است و عوامل کاهش آب‌های زیرزمینی را نیز افزایش داده است. پس انسان باید جایگزینی برای آن پیدا کند و در مصرف آن صرفه‌جویی کند.»

(ترکیبی درک مطلب)

۷۸. گزینه ۳ درست است.

(کدام گزینه غلط است؟)

(۱) با گذر زمان در سال‌های اخیر میزان آب‌ها کاهش یافته است.

(۲) آب‌های زیرزمینی نقش مهمی در پیشرفت کشور دارند.

(۳) مصرف آب‌های زیرزمینی منجر به افزایش جمعیت جهان شده است.

(۴) دولت‌ها باید مردم را از تبدیل زمین‌های کشاورزی به غیرکشاورزی بازدارند.

(سطح دشواری: دشوار)

۷۹. گزینه ۴ درست است.

(کدام یک از گزینه‌ها به راه‌حلی برای رویارویی مردم با مشکل کم‌آبی اشاره نمی‌کند؟)

(۱) استفاده و ذخیره کردن باران‌ها در انبارهای خاص.

(۲) تصفیه کردن آب‌های آلوده برای استفاده مجدد.

(۳) صرفه‌جویی در مصرف آب با هر روشی که برای انسان ممکن است.

(۴) تغییر کاربری زمین‌ها از مسکونی به کشاورزی.

(سطح دشواری: دشوار)

۸۰. گزینه ۱ درست است.

کلمه مصدر، خبر است.

(سطح دشواری: دشوار)

۸۱. گزینه ۱ درست است.

«السَّجَاب» به شکل «السَّجَاب» درست است.

«المِظْلَّة» به شکل «المِظْلَّة» درست است.

(عربی (۲) - درس ۳؛ سطح دشواری: دشوار)

۸۲. گزینه ۳ درست است.

در این گزینه ساختار شرطیه نداریم، بنابراین فعل «تَحَدَّثَ» نمی‌تواند فعل شرط باشد.

فعل «أَنْ لَا تَعُودُوا» مضارع منصوب است و امکان فعل جواب شرط بودن را ندارد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) فعل «حَاوَلَ» فعل شرط و فعل «يُقْبَلُ» فعل جواب شرط است.

(۲) فعل «كَانَ» فعل شرط و فعل «تَسْتَطِيعُ» فعل جواب شرط است.

(۴) فعل «تَعَلَّمْتَ» فعل شرط و فعل «زَادَتْ» فعل جواب شرط است.

(عربی (۲) - درس ۳؛ سطح دشواری: دشوار)

۸۳. گزینه ۴ درست است.

در جملات اسمیه، خبر اسم، اگر نکره باشد و بدون صفت بیاید، به صورت معرفه ترجمه می‌شود.

ترجمه گزینه ۴ توصیه‌های نیکو از معلم برای تمام شاگردان ارزشمند است.

(عربی (۲) - درس ۴؛ سطح دشواری: دشوار)

۸۴. گزینه ۲ درست است.

در مفعول مطلق نوعی زمانی که مفعول مطلق نوعی با مضاف‌الیه بیاید، باید به صورت «مثل، مانند، همچون و ...» ترجمه شود.

در گزینه (۲) «اعتذار» مفعول مطلق نوعی است و «الطَّلَاب» مضاف‌الیه است و باید به صورت «مانند دانش‌آموزان نادم»

ترجمه شود که حرف جر «ک» نیز معنای «مانند» می‌دهد.

(عربی (۳) - درس ۴؛ سطح دشواری: متوسط)

۸۵. گزینه ۳ درست است.

ادات «رَبِّمَا و عَسَى» به معنای «چه بسا» و «قَدْ + مضارع» به معنای «شاید...»، عوامل شک تردید هستند.

به علاوه در گزینه (۳) «غفلة» مفعول مطلق تأکیدی بوده و رفع شک و تردید می‌کند.

(عربی (۳) - درس ۴؛ سطح دشواری: دشوار)

تاریخ

۸۶. گزینه ۲ درست است.

پس از مرگ هشام بن عبدالملک و تشدید اختلاف در خاندان بنی‌امیه، فعالیت شبکه تبلیغاتی عباسیان به طرز چشمگیری افزایش یافت.

(تاریخ (۲) - درس ۶، ص ۵۵ و ۵۷ و ۶۳؛ سطح دشواری: متوسط)

۸۷. گزینه ۴ درست است.

بررسی عبارت‌های نادرست:

(الف) تأسیس بیت‌الحکمه مربوط به عباسیان است، فاطمیان در قاهره، دارالعلم (الحکمه) را شکل دادند.

(ت) خلافت فاطمیان در زمان مستنصر به اوج قدرت سیاسی، شکوفایی فرهنگی و رونق اقتصادی دست یافت و قلمرو آن به

نهایت وسعت خود رسید.

(تاریخ (۲) - درس ۷، ص ۷۲، ۷۴، ۷۶ و ۷۸؛ سطح دشواری: دشوار)

۸۸. گزینه ۳ درست است.

ترتیب زمانی وقوع وقایع:

(ت) شکست سخت سپاه ایران در نبرد قادسیه (۱۴ ق)

(ب) تسخیر تیسفون پایتخت پرآوازه ساسانیان توسط اعراب مسلمان (۱۶ ق)

(الف) جنگ بقایای ارتش ساسانیان با مهاجمان در جلولا (پس از سقوط تیسفون ۱۶ ق)

(پ) پیروزی اعراب مسلمان در جنگ نهاوند (فتح الفتوح) (۲۱ ق)

(تاریخ (۲) - درس ۸، ص ۸۱ تا ۸۳؛ سطح دشواری: دشوار)

۸۹. گزینه ۱ درست است.

بررسی سؤالات مطرح شده:

(الف) فعالیت‌ها و مبارزات سیاسی، اجتماعی و فرهنگی ایرانیان در قرون نخست هجری زمینه را برای شکل‌گیری سلسله‌های ایرانی و در پی آن تغییر اوضاع سیاسی ایران در سده‌های سوم و چهارم هجری فراهم آورد.

(ب) یعقوب لیث صفاری، بنیان‌گذار حکومت صفاریان، حسن بن زید، مؤسس حکومت علویان طبرستان و مرداویج برپاکنده سلسله زیاریان و پسران بویه که سلسله آل بویه بنیان نهادند. همگی بدون اجازه و تأیید خلیفه قدرت را به دست گرفتند.

(پ) پس از حمله یعقوب به نیشابور و از میان برداشتن حکومت طاهریان و سپس لشکرکشی ناموفق امیر صفاری به بغداد، روابط عباسیان و صفاریان به خصومت گرایید. در زمان عمرولیث، برادر و جانشین یعقوب، دشمنی و درگیری میان صفاریان و خلافت عباسی کمتر شد.

(تاریخ (۲) - درس ۹، ص ۸۹، ۹۱ و ۹۲؛ سطح دشواری: متوسط)

۹۰. گزینه ۳ درست است.

بررسی موارد نادرست:

(ب) به دنبال شکست مسعود غزنوی از سلجوقیان در نبرد سرنوشت‌ساز دندانقان (۴۳۱ ق)، سلطه غزنویان بر خراسان به سر رسید، اما حکومت آنان بر مناطقی از سرحدات شرقی ایران و شمال غربی هند، تا اواخر قرن ششم هجری ادامه یافت.

(ت) خواجه نظام‌الملک در تلاش بود که با تقویت حکومت مرکزی از طریق تقویت و توسعه نظام اداری مدّ نظر خود که مبتنی بر میراث کهن ایرانی بود، ضمن ایجاد و ثبات استمرار، با نیروی سرکش ایران و نظامیان سلجوقی که به سنت‌های قبیله‌ای خود همچنان وفادار بودند، مقابله کند.

(تاریخ (۲) - درس ۱۰، ص ۱۰۱، ۱۰۲، ۱۰۶ و ۱۰۹؛ سطح دشواری: دشوار)

۹۱. گزینه ۳ درست است.

بررسی گزینه‌های نادرست:

(۱) حدود سی سال بعد از موج اول، حمله چنگیز به ایران، موج دیگری از حملات مغول‌ها به فرماندهی هولاکوخان، نوه چنگیزخان صورت گرفت و به تأسیس حکومت ایلخانان انجامید (۶۵۴ ق).

(۲) بعد از مرگ شاهرخ، شاهزادگان تیموری که بر مناطق مختلف حکومت می‌کردند. با یکدیگر به رقابت و ستیز برخاستند. در چنین اوضاع و احوالی بود که دو اتحادیه قبیله‌ای متشکل از ترکمانان به نام‌های قراقویونلوها و آق‌قویونلوها به ترتیب در نواحی غربی و مرکزی ایران به قدرت رسیدند.

(۴) برخلاف اقتصاد کشاورزی، اقتصاد شهری و تجاری در عصر مغول و تیموری وضعیت به مراتب بهتری داشت.

(تاریخ (۲) - درس ۱۱، ص ۱۱۴، ۱۱۶، ۱۲۱ و ۱۲۳؛ سطح دشواری: متوسط)

۹۲. گزینه ۴ درست است.

(الف) رضاشاه با هدف مهار کردن نیروی رزمی عشایر، اقدام به اسکان اجباری عشایر نمود. این اقدام از رونق دامداری کشور کاست.

(ب) هرچه ارتش قوی‌تر شد، قدرت رضاشاه برای سرکوب قیام‌ها و مخالفان حکومت هم افزایش یافت، در نتیجه فضای رعب و وحشت بیشتری ایجاد شد و زمینه برای اجرای تصمیمات دستگاه‌های حاکم فراهم شد.

(پ) رضاشاه بعد از اطمینان از ساماندهی دستگاه اداری، همراهان و یاران نزدیکش را (که برنامه‌ریزان و مجریان اصلی اصلاحات بودند و بدون آن‌ها نمی‌توانست کاری از پیش ببرد)، به بهانه‌های مختلف زندانی کرد یا به قتل رساند.

(تاریخ (۳) - درس ۷، ص ۹۵ و ۹۶؛ سطح دشواری: دشوار)

۹۳. گزینه ۴ درست است.

بررسی عبارت‌های نادرست:

(الف) در زمان مظفرالدین‌شاه، امتیاز کشف و استخراج نفت و گاز در سراسر ایران به مدت ۶۰ سال به یک سرمایه‌دار انگلیسی به نام ویلیام ناکس داریسی واگذار شد. (۱۲۸۰ ش / ۱۹۰۱ م)
(ب) فعالیت‌های انگلیسی‌ها برای یافتن منابع نفت در مناطق مختلف ایران، با فوران نخستین حلقه چاه نفت در منطقه مسجد سلیمان به نتیجه رسید. (۱۲۸۷ ش / ۱۹۰۸ م)
سایر موارد برطبق متن ص ۱۱۶ درست است.
(تاریخ (۳) - درس ۹، ص ۱۱۴ و ۱۱۶؛ سطح دشواری: دشوار)

۹۴. گزینه ۳ درست است.

آمریکا که خود پیشنهاد تأسیس جامعه ملل را داده بود، به عضویت آن در نیامد، (الف) خروج ژاپن، آلمان و ایتالیا (ت) و نیز اخراج شوروی از جامعه ملل، موجب بی‌اعتباری بیشتر این نهاد بین‌المللی شد.
(تاریخ (۳) - درس ۸، ص ۹۹؛ سطح دشواری: متوسط)

۹۵. گزینه ۲ درست است.

(الف) هیتلر تصمیم نداشت همزمان در دو جبهه شرقی (شوروی) و غربی (فرانسه و انگلستان) بجنگد، بنابراین روی به مصالحه با استالین آورد و حتی به ارتش شوروی اجازه داد تا نیمه شرقی لهستان را اشغال کند.
(ب) با حمله ژاپنی‌ها به ناوگان آمریکا در اقیانوس آرام، این کشور رسماً به متفقین پیوست و با ارتش ژاپن وارد جنگ شد.
(پ) نیروهای محور همزمان به شرق اروپا و بالکان هجوم برده و کشورهای آن منطقه را زیر سلطه در آوردند.
(ت) هیتلر بعد از فتح پاریس از انگلیسی‌ها خواست تا تسلیم شوند ولی انگلستان که از کمک‌های آمریکا برخوردار بود، جنگ را ادامه داد و نبرد شدیدی در دریا و هوا و زیر دریا میان دو کشور شکل گرفت، با وجود آنکه انگلستان خسارت‌های بسیاری متحمل شد، ولی نازی‌ها نتوانستند وارد این کشور شوند.
(تاریخ (۳) - درس ۸، ص ۱۰۵؛ سطح دشواری: دشوار)

جغرافیا

۹۶. گزینه ۳ درست است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) معادن و تنوع زیستی مربوط به قابلیت‌های نواحی کوهستانی است.
(۲) زهکشی اراضی ساحل هم از راهکارهای حفاظت از ساحل است.
(۴) تغییرات آب‌وهوایی و ذوب شدن یخچال‌ها از مشکلات کوهستان‌ها است و تأمین منابع آب شیرین از قابلیت‌های نواحی کوهستانی است.
(جغرافیا (۲) - درس ۵، ص ۵۸ تا ۶۳؛ سطح دشواری: دشوار)

۹۷. گزینه ۱ درست است.

هرچه سرعت رشد پوشش گیاهی در یک ناحیه بیشتر باشد، میزان تولید ماده آلی در آن بیشتر است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۲) در دامنه‌های پرشیب، ضخامت خاک کمتر است و این دامنه‌ها کمتر می‌توانند آب را در خود نگاه دارند.
(۳ و ۴) هرچه ارتفاع افزایش یابد، تعداد گونه‌ها، قد یا بلندی گیاهان، انبوهی و درجه رشد گیاهان و فصل رویش آن‌ها کمتر و کوتاه‌تر می‌شود.
(جغرافیا (۲) - درس ۵، ص ۵۷؛ سطح دشواری: آسان)

۹۸. گزینه ۴ درست است.

بررسی گزینه‌های نادرست:

(۱) خانواده چینی - تبتی دومین خانواده بزرگ زبانی، از نظر تعداد سخنگو است.
(۲) خانواده هند و اروپایی، بزرگ‌ترین و گسترده‌ترین گروه زبانی دنیا است.

۳) زبان عربی در بین مردمان آسیای جنوب غربی رواج دارد.
(جغرافیا (۲) - درس ۶، ص ۶۹ و ۷۰؛ سطح دشواری: متوسط)

۹۹. گزینه ۴ درست است.

بررسی عبارت‌ها:

- ۱) فعالیت نوع اول (کشاورزی): به فعالیت‌هایی گفته می‌شود که با استخراج و به دست آوردن مواد خام یا محصول از زمین یا دریا سروکار دارد. زراعت، دامداری، صید ماهی و ...
 - ۲) فعالیت‌های نوع دوم (صنعت): شامل فعالیت‌هایی است که طی آن‌ها منابع و مواد اولیه در کارخانه‌ها تغییر شکل می‌یابد و به کالا تبدیل می‌شوند.
 - ۳) فعالیت‌های نوع سوم (خدمات): به فعالیت‌هایی گفته می‌شود که در فرآیند آن خدماتی به دیگران ارائه می‌شود؛ مانند حمل‌ونقل، بانکداری و درمانی و ...
 - ۴) فعالیت نوع چهارم: بخشی از فعالیت‌های اقتصادی که فراهم‌کننده خدمات مربوط به جمع‌آوری و پردازش اطلاعات و فناوری اطلاعاتی و ارتباطی (ICT) و پژوهش و تحقیق و توسعه است.
- (جغرافیا (۲) - درس ۷، ص ۸۴؛ سطح دشواری: دشوار)

۱۰۰. گزینه ۳ درست است.

بررسی عبارت‌ها:

- الف) مهم‌ترین کشورهای غلّه تجاری: چین، هند، ایالات متحده آمریکا، روسیه، کانادا، فرانسه و استرالیا
 - ب) مهم‌ترین کشورهای دامداری تجاری: ایالات متحده، اتحادیه اروپا، استرالیا، زلاندنو، آرژانتین و برزیل
- (جغرافیا (۲) - درس ۷، ص ۸۷ و ۹۰؛ سطح دشواری: دشوار)

۱۰۱. گزینه ۱ درست است.

امروزه کشورها سعی می‌کنند با ایجاد پارک‌های علمی و فناوری، صنایع نو را گسترش دهند. این پارک‌ها معمولاً در نزدیکی قطب‌های صنعتی ایجاد می‌شوند و از تحقیقات دانشگاهی استفاده می‌کنند.

(جغرافیا (۲) - درس ۷، ص ۹۶؛ سطح دشواری: آسان)

۱۰۲. گزینه ۳ درست است.

نقاطی که در یک شبکه دسترسی مطلوبی دارند، علاوه بر برنامه‌ریزی حمل‌ونقل در مطالعات مکان‌یابی نیز مورد توجه قرار می‌گیرند؛ برای مثال، در مکان‌یابی برای احداث یک فروشگاه، کارخانه یا تعیین یک روستا یا شهر به‌عنوان مرکز خدمات‌دهی به سایر سکونتگاه‌های اطراف.

بررسی گزینه‌های نادرست:

- ۱) به سرعت و زمان در حمل‌ونقل اشاره دارد.
 - ۲) هزینه‌ها را در حمل‌ونقل مورد بررسی قرار داده است.
 - ۴) در مدیریت حمل‌ونقل باید به میزان و نوع تقاضا توجه کرد.
- (جغرافیا (۳) - درس ۴، ص ۶۲؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۰۳. گزینه ۲ درست است.

- ویژگی‌های طبیعی نواحی بر مدیریت سامانه‌های حمل‌ونقل تأثیر می‌گذارند. آب‌وهوا بر حمل‌ونقل تأثیر مستقیم دارد. برای مثال، در کشورهای اسکانندیناوی با توجه به زمستان‌های سخت، بارش برف و یخبندان، تجهیزات خاصی در پاک‌سازی جاده‌ها یا احداث فرودگاه‌ها به کار می‌رود. نوع سواحل از نظر بریدگی یا مخاطرات محیطی مانند سونامی یا طوفان‌های موسمی بر احداث و مدیریت بندرگاه‌ها تأثیر می‌گذارد. ناهمواری‌ها بر انتخاب شیوه حمل‌ونقل تأثیر دارند. «الف» و «ب»

- یکی از موضوعات مهم در مدیریت حمل‌ونقل، تأمین ایمنی مسافران و کالاها در هنگام جابه‌جایی است. برای حفظ ایمنی در حمل‌ونقل، فعالیت‌های مختلفی انجام می‌گیرد، وضع قوانین و مقرراتی که موجب رعایت نکات ایمنی می‌شود؛ مانند مقررات راهنمایی و رانندگی، مقررات جابه‌جایی کالا و ... استفاده از تجهیزات ویژه در وسایل حمل‌ونقل مانند کمربند ایمنی و کیسه

هوا در خودروها یا جلیقه نجات در هواپیماها و کشتی‌ها و ...، روش‌ها و تجهیزاتی که برای پایش و نظارت بر حمل‌ونقل خصوصی و عمومی به کار گرفته می‌شود.

بررسی گزینه‌های نادرست:

در سایر موارد یا به موضوع اصلی اشاره نشده است و یا مفاهیم جابه‌جا نوشته شده است.

(جغرافیا (۳) - درس ۴، ص ۶۰ تا ۶۴؛ سطح دشواری: دشوار)

۱۰۴. گزینه ۱ درست است.

- در قرن نوزدهم، با توسعه قطارها و شبکه ریلی و همچنین کشتیرانی در مسافت‌های طولانی، اختلاف ساعت ورود و خروج کشتی‌ها و قطارها در مبدأ و مقصد، آشفته‌گی و سردرگمی‌های زیادی پدید آورد که ناشی از اختلاف ساعت یا وقت محلی بود.

- خط فرضی روزگردان (خط بین‌المللی زمان) نصف‌النهار 180° درجه‌ای است که در امتداد نصف‌النهار مبدأ در آن سوی کره زمین قرار گرفته است. از نصف‌النهار گرینویچ تا خط روزگردان درجه‌های شرق به 180° درجه شرقی و در جهت غرب به 180° درجه غربی تقسیم شده است. هنگام عبور از این خط از غرب به شرق باید یک روز به تقویم اضافه شود.

- به علت غربی بودن تهران نسبت به دهلی در هند، هنگام سفر باید ساعت را با توجه به ساعت استاندارد، جلو کشید.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۲ و ۳) گردش زمین از غرب به شرق می‌باشد؛ اما باید به این نکته توجه کرد که در تعیین زمان، مناطقی که زودتر طلوع خورشید را می‌بینند، از نظر زمانی جلوتر می‌باشند (منطقه شرق).

۴) ساعت واقعی یا محلی را با توجه به طلوع و غروب خورشید در نظر می‌گیرند که موجب اختلال در رفت‌وآمدها می‌شود و به جای آن از ساعت رسمی یا استاندارد استفاده می‌شود.

(جغرافیا (۳) - درس ۴، ص ۷۳ تا ۷۵؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۰۵. گزینه ۴ درست است.

کشور ایران موقعیت جغرافیایی و ترابری بسیار مناسبی در منطقه جنوب غربی آسیا و قفقاز دارد. از این رو، سرمایه‌گذاری در زمینه توسعه حمل‌ونقل، به‌ویژه حمل‌ونقل آبی و ریلی، موجب پیشرفت اقتصاد و گسترش تجارت کشور ما با سایر کشورها شود. (ردّ گزینه ۱)

در مناطق گرم و خشک و بیابانی بهترین نوع حمل‌ونقل، حمل‌ونقل هوایی می‌باشد. (ردّ گزینه ۲)

حمل‌ونقل فرآورده‌های نفتی و گاز برعهده شرکت‌های تابع وزارت نفت است. (ردّ گزینه ۳)

(جغرافیا (۳) - درس ۴، ص ۷۱؛ سطح دشواری: متوسط)

منطق و فلسفه

۱۰۶. گزینه ۱ درست است.

معرفت یا شناخت، هر نوع اندیشه‌ای را دربرمی‌گیرد از باورهای عامیانه تا علوم عقلی، شهودی و تجربی. بنابراین نمی‌توان باورهای عامیانه را از آن کنار نهاد. چه بسا بسیاری از باورهای عامیانه رایج امروز در جوامع دستاوردهای دیروز اندیشمندان بوده است. (ردّ گزینه ۲) قلمرو معرفت نمی‌تواند محدود به توانایی شناخت انسان در دوره زیسته او باشد؛ چراکه بسیاری از ندانسته‌ها هست که انسان در دوره‌های دیگر بدان می‌رسد (ردّ گزینه ۳) و از آنجا که امکان خطا در معرفت می‌رود؛ بنابراین نمی‌توان گفت معرفت تنها علوم دقیق و خطاناپذیرند. (ردّ گزینه ۴)

(فلسفه (۱) - درس ۶، ص ۴۶ و ۴۵؛ سطح دشواری: آسان)

۱۰۷. گزینه ۳ درست است.

وسوسه می‌تواند از الهاماتی باشد که نفس یا اهریمن بر انسان وارد می‌کند و شناخت آن با قلب ممکن است. شناخت گذشته و آینده نیز از دسترس حواس انسان بیرون هستند و با شهود و حس قابل شناسایی نیست و با کمک عقل می‌توان آن را شناخت و تجزیه و تحلیل کرد.

(فلسفه (۱) - درس ۷، ص ۵۲ و ۵۴؛ سطح دشواری: آسان)

۱۰۸. گزینه ۱ درست است.

شکاک مطلق در پی آن است که اثبات نماید حقیقتی نیست و در این گزاره‌ای که می‌گوید خود به یک حقیقت رسیده است؛ بنابراین شکاک مطلق هرگز نمی‌تواند بدانچه می‌خواهد، دست یابد.
بررسی سایر گزینه‌ها:

اینکه هیچ اعتقاد یا هیچ شناختی نیست، خود یک اعتقاد و شناخت است و در جمله، تناقضی نهفته است. (ردّ گزینه ۲)
شکاک مطلق می‌گوید: حقیقتی نیست ولی چون گرسنه یا تشنه می‌شود در پی غذا و آب برمی‌آید و این با باورش در تضاد است (ردّ گزینه ۳) هیچ شکاک مطلق نمی‌تواند شکاکیت خود را اثبات کند. شکاکی که باور دارد هیچ چیز نمی‌توان دانست خود با دانستن روبه‌روست. او در این حالت دچار تناقض گشته و گفته خود را نقض کرده است. (ردّ گزینه ۴)
(فلسفه (۱) - درس ۶، ص ۴۸؛ سطح دشواری: دشوار)

۱۰۹. گزینه ۲ درست است.

انسان چه در شناخت شهودی و چه در شناخت عقلی، توانایی آن را دارد که رشد و تکامل یابد و از قوه و استعداد به فعلیت و تکامل رسد.

شناخت عقلی بر خلاف شناخت شهودی هیچ‌گاه از مفاهیم ذهنی فراتر نمی‌رود. (ردّ گزینه ۱) از این رو از شناخت عقلی می‌توان انتظار داشت حقایق را اثبات نماید؛ مشاهده حقایق کار شناخت شهودی است. (ردّ گزینه ۴) این دو شناخت اگرچه در روش متفاوتند، ولی گاه به موضوعی واحد می‌نگرند و اگرچه ممکن است گاهی با یکدیگر تعارض داشته باشند، اما این گونه نیست که پیوسته یکدیگر را رد نمایند. (ردّ گزینه ۳)
(فلسفه (۱) - درس ۷، ص ۵۲ و ۵۴؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۱۰. گزینه ۱ درست است.

از آنجا که پروتاگوراس بر شناخت حسی تکیه دارد، حقیقت را مطلق نمی‌داند و در نزد او اموری مانند خیر و زیبایی؛ نسبی و ذهنی‌اند؛ نه مطلق و واقعی.

پروتاگوراس چون بر حس تکیه دارد؛ بنابراین باور به آن دارد که هرچه هست همان است که در اوضاع معین بر اشخاص روی می‌دهد و چیزی فراتر نمی‌تواند از آن اتفاق افتد. (ردّ گزینه‌های ۲ و ۳) و با توجه به اینکه حس از ثبات برخوردار نیست و انسان مقیاس همه چیز است، پس گفتارهای متناقض ممکن است در زمان‌های مختلف یا نسبت به اشخاص مختلف به یک میزان حقیقت داشته باشند. (ردّ گزینه ۴)
(فلسفه (۱) - درس ۸، ص ۶۰؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۱۱. گزینه ۳ درست است.

تجربه‌گرایان اساس پذیرش علم را تجربه می‌دانستند و بنابراین به علوم دیگر مانند علوم عقلانی بی‌اعتنا بودند؛ بنابراین این دیدگاه در برابر دیدگاه تجربه‌گرایان قرار می‌گیرد و چیزی است که عقل‌گرایان آن را باور دارند.
بررسی سایر گزینه‌ها:

از دیدگاه تجربه‌گرایان، محتویات ذهن وابسته به تجربه‌های اساسی زندگی انسان است چراکه اساس معرفت تجربه است. (ردّ گزینه ۱) تجربه نمی‌تواند در جوامعی که اوضاع متفاوت دارد، یکسان شکل گیرد، پس واقعیات در هر جامعه‌ای به صورت متفاوت رخ می‌دهد. (ردّ گزینه ۲) آن‌ها به این نکته اتفاق نظر دارند که تجربه، امری مستقیم و بی‌واسطه است که عوامل محیطی بر آن بی‌اثر است و همچنین بر این نکته تأکید دارند که عوامل غیرنظری در پیدایش صورت‌های ذهنی تأثیر گذارند. (ردّ گزینه ۴)

(فلسفه (۱) - درس ۸، ص ۶۴؛ سطح دشواری: دشوار)

۱۱۲. گزینه ۲ درست است.

از آنجا که کانت در فلسفه خود دو دیدگاه حس‌گرایی و تجربه‌گرایی را از یک‌سو و عقل‌گرایی را از سوی دیگر دارد، نمی‌توان گفت که می‌پذیرد معرفت مبتنی بر تجربه حسی نباشد. هرچند چنین نیست که معرفت کلا برآمده از حس و تجربه باشد.
بررسی سایر گزینه‌ها:

کانت باور داشت برای ارتباط با عالم بیرون و رسیدن به معرفت، شهود حسی لازم است. یعنی به دست آوردن آگاهی ابتدایی به یاری حواس. کانت باور داشت که در ذهن آدمی مفاهیمی هست، مانند زمان و مکان که انسان آن را از تجربه به دست

نیاورده است و انکار آن‌ها باعث شکاکیت می‌گردد. (ردّ گزینه ۱) از نظر او برای رسیدن به معرفت در عین حفظ مبانی علوم تجربی، وجود مفاهیم کلی و ضروری باید در ذهن تبیین و توجیه گردد و آن‌ها را به خود ذهن نسبت داده و جزو ساختار آن محسوب گردد و از جمله امور بدانند که ذهن از پیش خود در هر معرفتی وارد می‌کند. معرفت حاصل همکاری حس و عقل است و آنچه را تجربه می‌نامیم، متأثر از مقولات عقلی است که در ساماندهی به مواد خام آن نقش بنیادی دارد. به‌عنوان مثال، انسان اگرچه طلوع خورشید، را می‌بیند اما وقتی می‌تواند بگوید طلوع خورشید، علت روشن شدن زمین است که بتواند میان تصور طلوع خورشید و تصور روشن شدن زمین رابطه بیابد. (ردّ گزینه ۳) از نظر او زمان و مکان صورت‌های پیشین شهود هستند که در انسجام شناخت مؤثرند و این دو شکل، هر تجربه ممکن را معین می‌کنند. (ردّ گزینه ۴)

(فلسفه (۱) - درس ۸، ص ۶۵؛ سطح دشواری: دشوار)

۱۱۳. گزینه ۳ درست است.

از دیدگاه پراگماتیست‌ها آنچه مهم است، نتیجه و فایده‌ای است که برای انسان دارد؛ بنابراین همه امور، تابع نتایجی هستند که برای انسان به همراه دارند، پس نسبی‌اند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

دیدگاه پراگماتیست‌ها مبنی بر اینکه همه امور تابع سودمندی و نتیجه است سبب می‌شود که به حقیقت ثابتی باور نداشته باشد؛ زیرا چیزی ممکن است اکنون برای انسان سودمند باشد و فردا نباشد، پس حقیقت متغیر و ناپایدار است و نمی‌تواند مستقل و مجرد و جدا از انسان باشد. (ردّ گزینه‌های ۱ و ۴). معیار پراگماتیست، سودمندی است و بنابراین دستیابی به حقیقت مطلق، امکان‌پذیر نیست و هرگز حقیقت نمی‌تواند منطبق با واقعیات عینی باشد. (ردّ گزینه ۲)

(فلسفه (۱) - درس ۸، ص ۶۷؛ سطح دشواری: دشوار)

۱۱۴. گزینه ۳ درست است.

عقل این توانمندی را دارد که از خود فاصله گیرد؛ زیرا عقل، ضرورت را درک می‌کند و نسبت به آن آگاه است و می‌تواند از بیرون به خود بنگرد و اگر مرتکب خطایی شده است آن را اصلاح سازد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

عقل صرفاً به آنچه می‌بیند و می‌شنود، اکتفا نمی‌کند و می‌داند بسیاری از امور هستند که دیدنی و شنیدنی نیستند، ولی قابل ادراک هستند. (ردّ گزینه ۱) تنها عقل می‌تواند مرزها و موازین خود را مشخص سازد و هیچ موجودی جز او این توانمندی را ندارد که برایش موازین معین نماید. (ردّ گزینه ۲) عقل، مدعی آن است آنچه خلاف اوست وجود ندارد و آنجا که عقل نباشد، اگر چیزی وجود داشته باشد، معقول نیست. (ردّ گزینه ۴)

(فلسفه (۲) - درس ۷، ص ۵۳؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۱۵. گزینه ۴ درست است.

عقل عملی در پرتو حکم کلی به جزئیات می‌پردازد و از این رو به علمی چون اخلاق، خانواده و سیاست می‌پردازد. عقل نظری همواره در کشف حقایق می‌کوشد و به هست و نیست‌ها می‌پردازد و به علمی مانند طبیعیات، ریاضیات و فلسفه نظر دارد. وقتی انسانی به هم‌نوع خود که نیازمند است کمک می‌کند به جزئیات پا نهاده و بایستی را انجام داده و در دایره عقل عملی قرار گرفته است.

(فلسفه (۲) - درس ۷، ص ۵۵؛ سطح دشواری: دشوار)

۱۱۶. گزینه ۴ درست است.

از نظر فلاسفه مسلمان، هر اعتقاد و آیینی باید از پشتوانه عقلی برخوردار باشد و ایمانی که بدون پشتوانه عقلی باشد، از ارزش چندانی برخوردار نیست.

بررسی سایر گزینه‌ها:

فلاسفه مسلمان کل جهان را عالم عقول نمی‌دانند؛ بلکه عالم مجردات و فرشتگان را عالم عقول می‌دانند و جهان طبیعت را در پیوند با عقل دهم یا فعال می‌دانند. (ردّ گزینه ۱) از نظر آنان ایمان باید پشتوانه عقلی داشته باشد. (ردّ گزینه ۲) و مسیر عقل، وحی و شهود را متفاوت می‌دانند، اگرچه می‌توانند به حقیقتی واحد برسند. (ردّ گزینه ۳)

(فلسفه (۲) - درس ۸، ص ۶۳ و ۶۵؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۱۷. گزینه ۳ درست است.

در مرحله عقل بالفعل است که آدمی علاوه بر بدیهیات اولیه که در مرحله عقل بالملکه بدان دست یافته، به معلومات دیگری دست می‌یابد و با تمرین و تکرار دانش‌هایی را کسب کرده و هر زمانی که بخواهد می‌تواند آن‌ها را بررسی نماید، ولی هنوز به مرحله استفاده از آن معلومات نرسیده است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

در عقل بالقوه، عقل هنوز قوه و استعداد است. درست است که این مرحله از عقل کودک آدمی را از سایر حیوانات متمایز می‌سازد، اما هنوز چیزی در آن نقش نبسته است و صرفاً آماده درک معقولات است (ردّ گزینه ۱) در مرحله عقل بالملکه آدمی قادر به درک بدیهیات است و نه معلوماتی که نیازمند مطالعه و تحقیق است. (ردّ گزینه ۲) و در مرحله عقل بالمستفاد آدمی از آنچه اندوخته در جهت حل مسائل و مشکلات خود استفاده می‌نماید. (ردّ گزینه ۴)

(فلسفه (۲) - درس ۸، ص ۶۴ و ۶۵؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۱۸. گزینه ۱ درست است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

توجه به عقل و فکر و حرکت به سوی دانش‌ها و شاخه‌های مختلف علم سبب پیدایش حیات علمی می‌گردد. (ردّ گزینه ۲) هر چند توجه به عقل در پیدایش حیات عقلی مؤثر است؛ اما کافی نیست و پیدایش اندیشه‌های فلسفی پس از توجه به عقل در جامعه صورت می‌گیرد. (ردّ گزینه ۳) مطرح شدن مباحث علمی و تکریم علم تنها یکی از عوامل شکل‌گیری حیات عقلی با توجه به قرآن و گفتار رسول اکرم (ص) است. (ردّ گزینه ۴)

(فلسفه (۲) - درس ۹، ص ۷۰ و ۷۲؛ سطح دشواری: آسان)

۱۱۹. گزینه ۳ درست است.

هرچند تلاش‌های محکم و استوار «فارابی» و نبوغ استدلالی ابن‌سینا آن را مستحکم ساخت، اما این شیوه تفکر به سبب مؤسس آن، یعنی ارسطو به «حکمت مشاء» معروف شد.

(فلسفه (۲) - درس ۹، ص ۷۴؛ سطح دشواری: آسان)

۱۲۰. گزینه ۳ درست است.

فارابی اگرچه اجتماعی زیستن را سبب رسیدن به سعادت و کمالات می‌داند، ولی باور دارد این مهم در هر جامعه و مدینه‌ای صورت نمی‌گیرد و تنها مدینه فاضله است که موجبات سعادت آدمی را فراهم می‌آورد.

از دیدگاه فارابی انسان فطرتاً سرشتی اجتماعی دارد و منشاء و سبب تشکیل اجتماع انسانی نحوه آفرینش اوست. (ردّ گزینه ۱) انسان برای رفع نیازهای مادی و رسیدن به کمالات و فضائل اخلاقی است که محتاج جامعه است. (ردّ گزینه ۲) از دیدگاه فارابی همگان در یک اجتماع موقعیت یکسان ندارند، چراکه توانمندی اکتسابی آن‌ها و استعدادهای فطری‌شان متفاوت است. (ردّ گزینه ۴)

(فلسفه (۲) - درس ۹، ص ۷۶؛ سطح دشواری: متوسط)

اقتصاد

۱۲۱. گزینه ۲ درست است.

در مواقع رکود اقتصادی، دولت با کمک بانک مرکزی به منظور افزایش تقاضای کل و افزایش حجم نقدینگی در گردش با هدف ایجاد رونق اقتصادی، اقدام به اجرای سیاست پولی انبساطی می‌نماید. یکی از ابزارهای اجرای این سیاست، خرید اوراق مشارکتی است که قبلاً به مردم واگذار شده است.

(درس ۹؛ سطح دشواری: آسان)

۱۲۲. گزینه ۱ درست است.

$$10\% = 15\% - 5\% \Rightarrow \text{تورم سال گذشته: نرخ تورم امسال}$$

$$5\% = 10\% - 5\% \Rightarrow \text{تورم امسال: نرخ تورم سال آینده}$$

$$\text{نرخ تورم امسال} = \frac{\text{قیمت قدیم کالا} - \text{قیمت جدید کالا}}{\text{قیمت قدیم کالا}} \Rightarrow \frac{100 - X}{100} = \frac{33 - X}{X}$$

$$\Rightarrow 3,300 - 100X = 100X \Rightarrow 110X = 3,300 \Rightarrow X = \frac{3300}{11} = 300 \text{ دلار}$$

دلار ۳۰ = قیمت کالا در سال گذشته

$$\frac{\text{قیمت قدیم کالا} - \text{قیمت جدید کالا}}{\text{قیمت قدیم کالا}} = \frac{X - 33}{100} = \frac{5}{33}$$

$$\Rightarrow 100X - 3,300 = 165 \Rightarrow 100X = 3,300 + 165 \Rightarrow \frac{3,465}{100} = 34.65 \text{ دلار}$$

دلار ۳۴/۶۵ = قیمت کالا در سال آینده

(درس ۹؛ سطح دشواری: دشوار)

۱۲۳. گزینه ۴ درست است.

الف) نقش اصلی پول در مبادلات، آسان‌سازی مبادله یا همان وسیله پرداخت در مبادلات است.

ب) با پول می‌توان ارزش کالاها را مشخص کرد و سپس ارزش نسبی آن‌ها را با هم سنجید؛ بنابراین وسیله سنجش ارزش کالاها نیز است.

پ) در صورتی که پول بتواند حفظ ارزش کند، می‌تواند وسیله مناسبی برای پرداخت‌های آینده نیز باشد؛ اما در صورتی که جامعه با تورم زیان‌بار مواجه گردد، پول قادر به حفظ ارزش خود نخواهد بود و وسیله مناسبی برای پرداخت‌های آینده محسوب نمی‌گردد.

(درس ۹؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۲۴. گزینه ۲ درست است.

بررسی عبارت‌ها:

الف) امروزه پشتوانه تمامی پول‌های رایج در جامعه، قدرت اقتصادی کشور است.

ب) اولین نوع پول رایج میان انسان‌ها، همان کالاها، پرترفدار و بادوام بود و پول فلزی پس از آن رواج یافت.

پ) درست

ت) کاهش قدرت خرید پول، پیامد افزایش سطح عمومی قیمت‌ها است. بنابراین، وقوع تورم مقدم بر کاهش ارزش پول است.

ث) درست

(درس ۹؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۲۵. گزینه ۲ درست است.

الف)

حجم شبه پول + حجم پول = نقدینگی

$$\Rightarrow X = 9,000 + 45,000 = X + 4X \Rightarrow 5X = 45,000 \rightarrow \text{حجم پول} \rightarrow \text{میلیون دلار } 5X = 45,000$$

میلیون دلار ۹,۰۰۰ = ارزش سپرده‌های دیداری + چک پول‌ها + اسکناس‌ها + مسکوکات = حجم پول

ب)

$$\text{میلیون دلار } 36,000 = 9,000 \times 4 = 4 \times \text{حجم پول} = \text{شبه پول}$$

ارزش سپرده‌های پس‌انداز کوتاه‌مدت + ارزش سپرده‌های پس‌انداز بلندمدت = شبه پول

$$36,000 = y + 5,000 \Rightarrow y = 36,000 - 5,000 = 31,000 \text{ میلیون دلار}$$

(درس ۹؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۲۶. گزینه ۱ درست است.

$$100 \times \frac{\text{سطح عمومی قیمت‌ها در ابتدای سال} - \text{سطح عمومی قیمت‌ها در انتهای سال}}{\text{سطح عمومی قیمت‌ها در ابتدای سال}} = \text{محاسبه نرخ تورم یا میزان تغییر cpi}$$

$$\Rightarrow \frac{1,110,000 - 925,000}{925,000} \times 100 = \frac{185,000}{925,000} \times 100 = 20\% \text{ نرخ تورم هر سه کشور}$$

$$\frac{X - 74,000}{74,000} = \frac{20}{100} \Rightarrow 100X - 7,400,000 = 1,480,000$$

$$\Rightarrow 100X = 7,400,000 + 1,480,000 \Rightarrow 100X = 8,880,000 \Rightarrow X = 88,800 \text{ ریال}$$

$$\frac{708,000 - X}{X} = \frac{20}{100} \Rightarrow 708,000 - 100X = 20X$$

$$\Rightarrow 70,800,000 = 120 \times X \Rightarrow X = \frac{70,800,000}{120} = 590,000 \text{ ریال}$$

(درس ۹؛ سطح دشواری: دشوار)

۱۲۷. گزینه ۴ درست است.

نکته (۱) ارزش کالای واسطه‌ای (ردیف سوم جدول) و تولیدات خارج از مرزهای کشور (ردیف پنجم جدول) در تولید ناخالص داخلی یک کشور محاسبه نمی‌گردد.

نکته (۲) در ردیف اول جدول، ارزش کل ۸۵۰ دستگاه ماشین‌آلات ۷۵۰,۰۰۰,۰۰۰ دلار اعلام شده است و نباید دو عدد را در هم ضرب نمایید.

نکته (۳) هزینه استهلاک جزو تولیدات یک کشور نیست و در محاسبه تولید ناخالص داخلی لحاظ نمی‌شود.

دولار ماشین‌آلات = ۷۵۰,۰۰۰,۰۰۰

دولار پوشاک = ۵۰,۰۰۰ × ۳,۵۰۰ = ۱۷۵,۰۰۰,۰۰۰

دولار مواد غذایی = ۸,۰۰۰ × ۴۵۰,۰۰۰ = ۳,۶۰۰,۰۰۰,۰۰۰

دولار خدمات = $\frac{2}{3} \times 750,000,000 = 500,000,000$

دولار = ۷۵۰,۰۰۰,۰۰۰ + ۱۷۵,۰۰۰,۰۰۰ + ۳,۶۰۰,۰۰۰,۰۰۰ + ۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰ = ۵,۰۲۵,۰۰۰,۰۰۰

دولار = $\frac{\text{تولید ناخالص داخلی}}{\text{جمعیت کشور}} = \frac{5,025,000,000}{3,000,000} = 1,675$

(درس ۱۱؛ سطح دشواری: دشوار)

۱۲۸. گزینه ۲ درست است.

- علل وارد آمدن آسیب‌های طاقت‌فرسا بر اقتصاد ایران در دوران قاجار (عبارت اول)

۱- از دست دادن بخش‌های مهمی از سرزمین و منابع ایران

۲- هزینه‌های شکست در جنگ

۳- عهدنامه‌های ننگین و مبالغ جرمه‌های گزاف آن‌ها

۴- بی‌توجهی به سرمایه‌های اجتماعی و انسانی

۵- سیاست‌های رکودی و انقباضی (افزایش بیش از حد مالیات)

۶- نبود برنامه‌ریزی و قانون‌گذاری اقتصادی

۷- اعطای امتیازها به شرکت‌های استعماری

۸- تأسیس بانک‌های روسی و انگلیسی

۹- سیل ورود کالاهای خارجی به کشور

- علل از پیشرفت و سازندگی در دوران قاجار به دنبال رشد تجارت خارجی (عبارت دوم)

۱- تأسیس جاده‌ها

۲- بهبود خدمات پستی و خدمات انتقال وجوه بین شهرها

۳- بهبود راه‌های ارتباطی ایران با برقراری خطوط تلگراف به اروپا و راه افتادن کشتی‌های تجاری در دریای خزر و خلیج فارس

- چگونگی حضور دولت پهلوی در اقتصاد (عبارت سوم)

۱- دولت حضور گسترده در عرصه اقتصاد داشت و توانست سازمان و تشکیلات خود را نوسازی کند و شکل جدیدتری به خود بگیرد.

۲- نظام نوینی در مالیات‌گیری و بودجه‌بندی کشور پدید آورد.

۳- برخی شاخص‌های اقتصادی، اجتماعی و انسانی را بهبود بخشید.

۴- دولت با افزایش درآمدهای نفتی قدرت اقتصادی خود را افزایش داد.

۵- دولت با هدف ایجاد توسعه به اجرای طرح‌های عمرانی متعدد در کشور پرداخت و بخشی از درآمدهای نفتی کشور، برای ساخت‌وساز صرف شد.

۶- بسیاری از کارخانجات بزرگ و زیرساخت‌های صنعتی در این دوران ساخته شد.

- ۷- ساختارهای اساسی اقتصاد کشور زیر سلطه و برنامه‌ریزی بیگانگان قرار گرفت.
- رونق و آبادانی اقتصاد ایران را تا اواسط حکومت صفویه می‌توان از زیربناها و عمران بندرها، بازارها، مدارس علمی، کاروانسراها، مساجد باقی‌مانده و فعالیت‌های خیریه‌ها درک کرد.
- در نیمه اول حکومت صفویه، علاوه بر یکپارچگی سیاسی، اقتصادی یکپارچه و مستقلی شکل گرفت که با سایر لایه‌های دینی، اجتماعی و فرهنگی کشور هماهنگی داشت. (عبارت چهارم)
- (درس ۱۰؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۲۹. گزینه ۳ درست است.

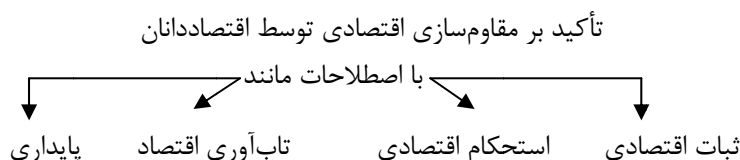
بررسی گزینه‌های نادرست:

- (۱) آنچه مورد نظر امام خمینی، رهبر ایران و خواسته ملت بود، در قانون اساسی کشور تجلی یافت.
- (۲) تصویری از خطوط کلی اقتصاد مطلوب در قانون اساسی درج شد.
- (۴) در بخش اقتصادی قانون اساسی، بر آموزه‌هایی همچون اقتصاد مردمی، نفی سلطه بیگانگان و استقلال اقتصادی، حقوق اقتصادی شهروندان و عدالت اقتصادی تأکید شده است.
- (درس ۱۰؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۳۰. گزینه ۴ درست است.

بررسی عبارت‌های نادرست:

عبارت دوم)

(عبارت سوم)

علل تشدید ضعف اقتصاد ایران در دوران پهلوی

- ۱- تعدی حکومت پهلوی بر موقوفات و مالکیت‌های خصوصی و عمومی
- ۲- واگذاری منابع نفتی و معدنی به بیگانگان
- ۳- اجرای برنامه موسوم به انقلاب سفید (وارد آوردن آخرین صدمه به بخش کشاورزی و اقتصاد روستایی)
- ۴- نوسازی و توسعه ظاهری و سطحی با صنایع مونتاژ
- ۵- تبدیل ایران به بازار مصرفی کالاهای کشورهای پیشرفته
- ۶- وابستگی دولت به درآمدهای نفتی و غفلت از اقتصاد مردمی
- (درس ۱۰؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۳۱. گزینه ۴ درست است.

استفاده از نیروی کار بیشتر و تجهیزات با تکنولوژی پیشرفته باعث افزایش منابع تولید می‌شود و این امکان برای شرکت به وجود می‌آید تا مرز امکانات تولید را توسعه دهد و مرزی جدیدی را ترسیم نماید (انتقال منحنی PPF به سمت راست و بالا). در این شرایط می‌توان اهدافی که قبلاً دست نیافتنی بودند را محقق نمود.

(درس ۱۱؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۳۲. گزینه ۱ درست است.

برای پاسخ به این تست ابتدا باید قسمت «ب» را حل کرد:

ب) برای حل این قسمت باید هر دو عدد موجود در گزینه‌ها را جایگذاری کنیم و ببینیم با کدام عدد، شاخص توزیع درآمد از ۲/۲ که مربوط به سال قبل است، کوچک‌تر می‌شود:

$$\frac{18}{6} = 3$$

$$\frac{12}{6} = 2$$

- برای اینکه توزیع درآمدها در سال ۲۰۰۴ از سال ماقبل خود مناسب‌تر نشان داده شود، باید سهم دهک دهم ۱۲ درصد باشد.
الف) برای پاسخ‌گویی به قسمت «الف» باید شاخص توزیع درآمد در تمامی سال‌ها را با توجه به فرمول زیر به دست بیاوریم.
کوچک‌ترین شاخص، نشان‌دهنده عادلانه‌تر بودن وضعیت توزیع درآمد میان سال‌های دیگر است.
توجه: اطلاعاتی که در خصوص دهک پنجم ارائه شده است، برای ما اهمیتی ندارد.

$$\frac{\text{سهم دهک دهم}}{\text{سهم دهک اول}} = \text{شاخص توزیع درآمد}$$

$$\frac{24}{4} = 6 \quad \text{سال } 2000$$

$$\frac{14}{9} = 1/5 \quad \text{سال } 2001$$

$$\frac{29}{3/1} = 9/3 \quad \text{سال } 2002$$

$$\frac{22}{10} = 2/2 \quad \text{سال } 2003$$

$$\frac{12}{6} = 2 \quad \text{سال } 2004$$

(درس ۱۱؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۳۳. گزینه ۲ درست است.

- موارد زیر در تولید ناخالص داخلی کشورها محاسبه نمی‌شوند:

- ۱- ارزش کالاهایی که خارج از مرزهای کشور، حتی توسط مردم همان کشور تولید می‌شود (مورد ب)
 - ۲- ارزش کالاهایی که به صورت قاچاق و غیرقانونی تولید می‌شود. (مورد ت)
 - ۳- ارزش کالاها یا خدمات واسطه‌ای که داخل کشور در زنجیره تولید محصول نهایی استفاده می‌شود. (مورد الف و ج)
- (درس ۱۱؛ سطح دشواری: دشوار)

۱۳۴. گزینه ۱ درست است.

گاهی درآمدهای مردم برای به دست آوردن شاخص دهک‌ها، قابل ثبت نیست؛ به همین دلیل اقتصاددانان برای به دست آوردن اختلاف درآمدهای، اختلاف هزینه‌ای را محاسبه می‌کنند.

(درس ۱۱؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۳۵. گزینه ۱ درست است.

بررسی موارد نادرست:

- برای محاسبه میزان درآمد سرانه، باید درآمد داخلی را به جمعیت کشور تقسیم کرد.
 - در محاسبه تولید ناخالص داخلی یک سال معین، فقط ارزش کالاها و خدمات تولیدشده در همان سال محاسبه می‌شود.
- (درس ۱۱؛ سطح دشواری: آسان)

شرکت تعاونی خدمات آموزشی کارکنان
سازمان سنجش آموزش کشور

یک گام جلوتر از دیگران با شرکت در آزمون آزمایشی جامع پایه جمع‌بندی نوروز

ویژه دانش‌آموزان پایه دوازدهم و داوطلبان کنکور سراسری ۱۴۰۴

ارزیابی و یادگیری دروس اختصاصی پایه‌های دهم و یازدهم

صدای داوطلب ۴۲۹۶۶-۰۲۱ | ثبت‌نام گروهی دبیرستان‌ها ۳-۷۹۱۴۴۸۸۸-۰۲۱

sanjeshserv.ir | sanjesheducationgroup | @sanjeshserv